

VIGRED

Ž E N S K I • L I S T

JULIJ-AVG. **1936** STEV. 7-8

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—. Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Požnenl) in upravništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C. M. — Telefonska šte. 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

V S E B I N A :

Katoliška akcija. — Kmečka žena (Z. Vivodova). — Žena - umetnica (D. Beloglavec). — Kmečki ženi (A. Galetova). — Žena - zdravnica (J. P.). — Žena - profesorica (M. D.). — Žena - učiteljica (V. Vodušek). — Pesem učiteljice (A. Galetova). — Strma pot (Peleasa). — Žena - umetnica (Eldamarija). — Dolinska mojškrica (A. Galetova). — Rudarjeva žena (V. Vodušek). — Žena - služkinja (Selis). — Kako, da sem postala trgovka (F. Tolminčeva). — Matilda Wrede (Peleasa). — Ko roža cvete... (M. Stepanova). — Ženski poklici (Dr. L. Sušnik). — Dekletova pomlad (Dr. Csaba - Lovšin). — Žena in delo. — Kolodvorski misijon. — Po ženskem svetu. — Iz ženskih krogov. — Žena - gospodinja.

Na mnoga vprašanja zaradi terjatev, ki so jih prejele naročnice, sporočamo, da velja terjatev tistim :

- a) ki letos še niso plačale ničesar,
- b) ki so plačale samo za prvo polletje,
- c) ki so plačale samo polovice naročnine za „Vigred“ in prilogo.

Z ozirom na to, da uprava dovoljuje najugodnejši način plačevanja naročnine tudi v obrokih, pač nobeni Vigrednici ne bo treba odpovedati „Vigredi“.

UPRAVA „VIGREDI“

VIGRED

Ž E N S K I · L I S T

LETO XIV.

LJUBLJANA, 15. JULIJA 1936

ŠTEV. 7. - 8.

JULIJ - AVGUSTOVA ŠTEVILKA »VIGREDI«
JE POSVEČENA KATOLIŠKEMU POJMOVANJU ŽENINIH POKLICEV

KATOLIŠKA AKCIJA

(Nadaljevanje.)

Delati dobro v okviru možnosti! Naj delamo dobro povsod, kjer je treba, k temu sili sveti oče tako pogosto. Če je možno izvršiti dobro delo, naj ga ne opustimo! Pa naj bi bilo to delo na zunaj še tako neznatno in majhno. Tudi tedaj, če dobimo pri apostolskem delu tako delo, ki prav nič ne odgovarja našim željam, to ne sme biti vzrok, da bi to dobro delo opustili. Pomisliti je treba tudi, da dobrot nikoli ni glasna, dočim je glasno poudarjanje dobrega le redkokdaj res dobro.

V nadaljnem opisuje brošurica v dodatku:

KA in socialno gospodarsko delo.

Socialno gospodarsko akcijo v širšem pomenu imenujemo vsak trud in poskus pravičnosti in dobrote, ki stremi za tem, da delavcu, ki se bori za svoje potrebe in zahteve, stojimo ob strani. Ta akcija stremi tudi za tem, da, kadar manjkata pravno ozadje in pravno varstvo, skuša z drugačnimi sredstvi najti nadomestilo za to. N. pr. z brezplačnim šolanjem za poklic, z raznimi domovi, z lekarnami, s počitniškimi kolonijami in domovi na morju, v gorah itd.

V ožjem smislu pa označuje le ono delovanje, ki ima za cilj izboljšanje gospodarskega položaja delavstva in njegovih odnosov do delodajalcev. To delo vrši v raznih družbah in s sporazumnimi stiki z zakonskimi korporacijami, s čemer na najrazličnejši način nudi delavstvu potrebnega varstva. Kakšno stališče zavzema torej KA h taki socialno gospodarski akciji?

Njeno stališče razvidimo iz pravilnega pojmovanja nje same. Direktno zagradi KA vse oblike socialno gospodarskih stremeljenj, ki spadajo k pravemu apostolatu Cerkev. Objema jih v svojem delovanju pod prav tistimi vidiki, pod katerimi spadajo v apostolat. Včasih neposredno, včasih posredno. Kajti pravičnost, ljubezen do bližnjega in dobrodelnost so od nekdanj posebnosti Cerkev lastno torišče. Vsa dela in oblike ljubezni do bližnjega in dobrodelnosti so ji neposredno podrejeni. Prav tako tudi vsa dela in metode, ki v svojem bistvu služijo varstvu prava in pravice. V kolikor prostovoljno te zadnje služijo zemeljskim ciljem in se zaradi tega razširjajo prav za prav na politiko in državno zakonodajo, v toliko spadajo samo posredno k Cerkev in KA. Ta ima potem nalogo k takemu socialno gospodarskemu delu dati programatične ali temeljne smernice, ne pa smernice za tehnično delo in upravni značaj. Na ta način imata Cerkev in KA za te dve podjetji posebno poslanstvo namreč, da ju pospešujeta, pojasnujeta in vodita. Po katoliških principih jih varujeta vsakršne nevarnosti zlorabe ali socialne nepravilnosti.

Tako torej pomaga KA gospodarsko dobrobit delavca prav smotrno pospeševati, ker je tudi to do gotove meje potrebno in sicer zaradi božjih zakonov, kakor tudi zaradi varstva pred komunistično propagando. Treba pa je uvaževati: v kolikor to delovanje stremi zgolj za materialnimi in gospodarskimi cilji, ki se poslužujejo samo svetnih nagibov in sredstev in so zvezani zgolj z materialno odgovornostjo, v toliko tega dela ne moremo smatrati za KA v pravem smislu, naj si bo z njo še tako v tesni stikih.

Iz tega razvidimo, kako dalekosežne naloge ima vršiti KA v neposredni in posredni dejavnosti za socialno dobrobit delavstva.

DEKLETOM KATOLIŠKE AKCIJE

ZA KATOLIŠKO AKCIJO NI POČITNIC

Počitnice so tu. Skoro vsi stanovi jih uživajo. Delo v društvih tudi počiva, celo verske vaje so manj številne. Prav je, da se vsak, ki je oddiha potreben, res odpočije in si nabere novih moči za nadaljnje delo. Za eno akcijo pa ni počitnic: Za Katoliško akcijo. Apostol počivati ne sme. Lahko spremeni način dela, kraj apostolata ali osredje, apostolata samega nikdar ne sme opustiti.

Pred Bogom si dajte odgovor predvsem na sledeči dve vprašanji: 1. zakaj za KA ni počitnic; 2. kako naj v tem času delujem apostolsko.

Odgovor na prvo vprašanje ni težak. Ker ni počitnic niti za Boga, niti za katoliško Cerkev, niti za hudobnega duha, jih tudi za KA ne more biti.

Bog nikdar ne počiva. Gorje nam, če bi odšel na oddih. Vse izgine v hipu v nič. Bog je dejanje samo: z vsem svojim neskončnim bitjem vsak trenutek najživahnejše deluje. Neprestano biva in po njem biva vse, kar je. Neprestano spoznava in neprestano ljubi vse, kar je dobro. V tem je Bog tudi vzor vsakemu drugemu delovanju. Vsak, ki mu hoče biti čimbolj podoben, mora biti tudi v čim živahnejši akciji za vse, kar je resnično, dobro in lepo.

Kakor Bog — tako njegova Cerkev. Nikdar ne more in ne sme počivati, zato ker njeni nameni do konca sveta ne prenehajo in so njenega neprestanega učenja, posvečevanja in vodstva verniki neprestano potrebni. Vsake počitnice v življenju Cerkve pomenijo zmago njenih nasprotnikov. Kdor ne napreduje, nazaduje. — KA pa je bistveno zvezana s Cerkvijo, torej mora kot njena apostolska pomoč enako neprestano delovati in nikdar ne počivati. V času, ko duhovnikom manjka pomoči laikov, se godi velika škoda za duše. »Ko pa so ljudje spali, je prišel sovražnik in nasejal slabo seme . . .«

Hudobni duh, sovražnik božji od začetka, ne počiva in noče počivati. Vsako počivanje drugih izkoristi za svoje temne namene. Kdo ne ve, da je prav o počitniški dobi močno na delu duh moralnih zablod in nižin, duh mesenosti, duh lenobe, ki je med glavnimi grehi? Kako bi mogel počivati Duh luči in vsi, ki mu pomagajo, ko duh teme neprestano dela! Kako bi smela govoriti o počitnicah KA, ko je akcija proti katolicizmu v polni razgibanosti! Torej res: za KA ni počitnic!

Na vprašanje, kako naj se v tem času udejstvujemo apostolsko, je težje kratko odgovoriti. Življenjske razmere so tudi o počitnicah tako raznovrstne, da bi bilo za vsako posebej treba dati navodila. Ker to ni mogoče, naj se pokaže, koliko je v članicah KA že zmožnosti, da same pregledajo svoj delokrog, se same odločijo za način dela, same poiščejo možnosti, kako pridobiti svoje okolje za Kristusa. Glavno je, da se tudi sedaj zavedajo svoje velike odgovornosti za zveličanje duš, ki so jim blizu.

Za vse razmere tudi v tem času veljata gotovo dve važni ugotovitvi. Prva je, da tudi v tem času nimamo pravice zanemariti svojega duhovnega življenja. »Pojdi na globoko«, ta klic Kristusov velja tudi nam, naj izrabimo vsako priliko, da se tudi o počitnicah poglobimo v verskem življenju. Druga ugotovitev pa je, da vsaka lahko v vsakem času izvršuje apostolat dobrega zgleda, pa naj bo na letovišču ali doma, v kopališču ali v planinah, na cesti ali v cerkvi. Tak apostolat pa še prav posebno ne more poznati besede: počitnice.

Tudi za počitniški čas nam velja beseda sv. Duha: »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela in slavili Očeta, ki je v nebesih.«

Učiteljicam priporočamo, da se zelo zanimajo za gibanje dekliške KA. Po deželah, v katerih je versko življenje visoko razvito, so ravno učiteljice

tiste, ki jim gre pri tem mnogo zaslug. Njihova izobrazba, njihov delokrog in zveza z ljudstvom jim daje mnogo prilike za to. Seveda so v ta namen posebno organizirane in vzgojene. Isto hoče pri nas KA. Vabimo vse, ki bi se hotele podobnemu gibanju pri nas pridružiti, da se udeležijo duhovnih vaj in tečaja KA, ki bo v Ljubljani (Lihtenturnov zavod) od 21. do 27. avgusta t. l. Ker se bo pred tem vršil pedagoški tečaj v Ljubljani, obojno lahko učiteljice koristno združijo. Prosimo vse, ki bi se hotele udeležiti duhovnih vaj in tečaja, pa bi jih morda s posebnim vabilom pomotoma prezrli, da se kar same pravočasno javijo vodstvu zavoda.

Po dekanijah bodo obiskale odbornice centralnega odbora deklinške KA vse članice KA, ki so že opravile duh. vaje in tečaj KA. Obisk bo meseca septembra. Namen teh obiskov je olajšati zvezo članic s centralo in članic med seboj. Ta zveza je vedno bolj potrebna, ker rastemo v veliko novo družino, ki hoče pomagati Cerkvi po geslu: Povsod Boga po Mariji! Družina pa mora biti med seboj edina, polna ljubezni in spoštovanja, medsebojno si pomagati z delom in predvsem z molitvijo. Pripravite se za ta dan, ki vam bo še naznanjen, saj vam bo dal mnogo novega poguma in novih pobud za prevažno delo v smislu KA.

(Centr. odbor.)

Zofka Vivodova:

KMEČKA ŽENA

Te skromne vrstice naj bodo posvečene tebi, žena, ki se trudiš od zore do mraka na polju, ki v znoju svojega obraza obdeluješ njive in travnike, ki preždiš premnogo uro na žgočem soncu in so ti roke hrapave in žuljave in polne globokih zarez, ki ti jih je zapustilo delo.

Premnogokrat opazujem kmečko ženo pri njenem delu in se vživljam v njen poklic. Lahko mi je to, saj živim in si služim kruh že leta in leta med kmeti in poučujem kmečke otroke.

Takole spomladi me sleherno jutro zbudi pesem motike, ki se urno suče v delavnih rokah.

Komaj se svita dan od Šenturške gore, že pride vsa sveža in naspana na njivo blizu mojega okna mlada žena. Enakomerna je pesem njene motike, a vendar je meni dober opomin, da ne zamudim lepega jutra, ki vstaja tam iznad zelenih gora.

O, kolikokrat zamahne delavna roka v črno zemljo preden je njiva obdelana! Kolikokrat se skloni ženino telo, preden odloži motiko! Pa vsaj je zjutraj zrak kristalnočist in zemljica vsa sveža, vsa pripravljena in načakana, da jo rahljajo pridne roke.

Zelena poljana pod mojim oknom, ni li v tebi nad polovico ženskih naporov?

Izbrano čisto seme, dobro negovana gnojišča, očiščena njiva; kdo drugi jim posveča toliko pažnje kakor ti — žena kmetije?

In tedaj, ko žge in greje sonce z vso žarkostjo poletne vročine in se suče v roki kmetice srp, ki žanje težko klasje, tedaj ji polzijo po vročem obrazu potne srage in padajo kot dragoceni biseri dela v vso razpaljeno in ožgano zemljo. Ko legajo večerne sence na počivajočo zemljo, so ji roke opaljene in vse telo je trudno in izmučeno.

Pa kljub obilnemu delu, kljub hrpavim in žuljavim rokam in potnim kapljam je poklic kmečke žene nad vse lep. Poln trpljenja, pa zopet poln brezmejnih lepot. Iz dneva v dan živi s naravo. Kot skrbna mati čuva in neguje drobne bilke, se boji za nje, ko udarja blisk in strela na cvetne poljane in toliko obetajoče njive in se veseli, ko vse bohotno raste, cvete in rodi.

In premnogokrat se ji roke sklenejo v molitev in prosijo Boga, da bi čuval nad delom njenih rok in ji ne uničil toliko pričakovanih hpridelkov.

V jeseni se pa te roke zopet sklepa-
jo k zahvalni molitvi za obilen blagoslov.

In dom njen?

Skrbno negovane cvetice na oknih, dehteči rožmarin in nagelni rdeči, niso li oni poezija kmečkih domov, poezija, ki tvori jedro slovenske narodne popevke? Lepo pravi pesem:

Ti nagelci, ta rožmarin, ta okna, polna sonca —
ah, takih nima ves ta svet, pa pojdi tja do konca!

Dom ljubezni, hram miru in dobre volje, kdo drugi ga ustvarja in vzdržuje kakor ti — nežno čuteča hči zemlje!

V ranem jutru se zbere družina krog mize, da brezskrbno zajema iz sklede, ne da bi pomislila, kje jemlješ ti, váse skrita žena, dišeče zrnje, ko so kašče že davno izpraznjene. Ni li tvoja dobra volja, vedro lice zvezda vodnica vsej družini pri celodnevnem naporu, ki čaka tako moža kot otroka? Le ena grenka beseda iz tvojih ust, pa bi vsa družina povесila glave, brez volje vršila svoje delo, utrujena legala k počitku, ki bi ga še naposled motila tvoja slaba volja.

Ti si ona, ki daješ domovini, narodu in Cerkvi močan in krepko vzgojen naraščaj! Ti si mati domu in domovini!

Opravičen je bil narod, da ti je optal na rame breme treh hišnih voglov. Da, res je, na tebi sloni blagor kmečke hiše. Le žal, da moraš prevzeti le prevečkrat še breme četrtega vogla. Da si mu kos, je pokazala svetovna vojna, ki je preizkusila tvoje sile v boju za obstanek vsega člo-

Pri poletnem kmečkem delu.

veštva. Železni plug v tvojih rokah je bil jačji kot meč bojevitih amazonk. Tvoj boj s narodo je bil silnejši kot vojni hrup, saj se tvoji žulji niso utirali le iz ljubezni do lastne družine, pač pa iz ljubezni do zemlje slovenske, iz ljubezni do naroda in domovine.

In če te je vojna tirala od domače grude, od toplega družinskega ognjišča, nisi obupavala. Trpko ti je bilo pri duši, vzdrževala si napore na tuji zemlji in le tvoji močni sili je pripisovati velike uspehe pri obnavljanju razrušenih domov in razdejanih poljan.

Ko mi polzi pero po papirju, mi misli uhajajo tja doli v moj preljubi kraški svet med Snežnikom in Križno goro in z vso toploto srca se spominjam tebe, kraška žena — kmetica. Lahko je delo ženi tam, kjer je zemlja rodovitna in plodna, a kaj se pravi trpeti z zemljo na polju in njivi, to ve le kraška žena. Vsak kotic rodovitne zemlje ji je kot dragocen zaklad. Ob kameniti kraški grudi se ji sklanja telo, ki bi rado s svojo pridnostjo in potrpežljivostjo izpremenilo trd kamen v plodno zemljo. Kraška žena ima to trpljenje zapisano na obrazu, ki je ves strpljen, pa ob enem ves vdan, iskreno dober in brezmejno skromen.

Tudi dom kraške žene ni mogočen in ponosen kot so gorenjske stavbe, plaho se skriva pod slamnato streho njen čisti domek, poln gostoljubja in v njem zlato srce kraške žene.

Slovenska kmečka žena, slovenska mati, slovenska gospodinja, Bog te čuvaj in blagoslavljalj!

Beloglavec - Krajnc Draga:

ŽENA – UMETNICA

Edino v umetnosti doživlja človek slast ustvarjanja: za zrelo, v trpkosti poglobljeno dušo največji užitek, lahko bi rekli, celo srečo: biti sodeležna ustvarjanja, deja, ki je pridržan le Bogu.

Iz hrepenenja po moči ustvarjanja, ki se porodi v duši in ki hoče, hoče, je vzkliko tudi v tolikih ženskih dušah nuja, nastopiti trnjevo pot umetnice.

Redko katero življenje je posuto z rožami, vsi hodimo več ali manj po razdrapani poti. A umetnica s svojo globoko bogato dušo terja več od življenja. Vsled rahločutnosti jo rani vsaka boleost globlje, čut za srečo ji je poostren, a včasih stopnjevan do najfinejših potankosti. Zato ni samo slučaj, da so večinoma slovenske umetnice — prerokinje — malega, jih še ne razumevajočega naroda — bile nesrečne. A prava umetnost vodi v višino. — Prava umetnost je iskra vseustvarjajočega Duha, — zato vodi k Stvarniku samemu. In to pri vseh velikih tvornih mislecih, tudi pri onih, ki so o sebi menili, da so bivanje božanstva zanikali.

Dolga stoletja sem je bila vsa kultura in je še sedaj pretežno moška. Vladajoči moški spol je vtisnil svoji dobi pečat moškosti v vsem javnem

življenju in naravno tudi umetnosti kot vrhuncu kulturnega ustvarjanja. Slike velikih mojstrov, kompozicije, drame, pesmi, skratka vsi umotvori so zrcalili moško dušo, govorili so iz sebe: govoril je mož. Izjemo so tvorili le geniji, ki so v ognju svoje nadčloveške veličine zajeli iz najskritejših, najglobljih pravirov svoje duše ter se niso prestrašili muk, temveč so svoj jaz vrgli v svoja dela, ki so s tem postala brezčasna, brezprostorna in vsečloveška. S preobratom v ženski vzgoji, boljše, s spremembo v življenju žen, se je spremenilo tudi njeno stališče do umetnosti. Prva leta ženskega gibanja so bila kakor tekanje negodnega deteta, v marsičem lahko rečemo: opičje posnemanje; zato žena-umetnica v tisti dobi ni našla sebe. Potem se je umirila v sebi, mnoge so se našle in znašle. Iz svojega ženskega srca, iz mehke in strogosti svojih čustev, iz svoje ljubezni do življenja in odpovedi, iz svojega hrepenenja po sreči je začela ustvarjati s peresom, s čopičem, z dletom, z gibi, s toni.

Žena umetnica si je utrla pot v življenje; z iskrenostjo in globino, z veliko zmožnostjo vživetja v druge duše je dokazala in še dokazuje svoje poslanstvo ter jo morajo in jo bodo še morali pripoznati.

Govorila sem o trnju, ki je umetnicam siguren delež: Eden največjih, ki rani razumnega človeka najgloblje, je: nerazumevanje. In kdo jih je razumel? Na poti od Josipine Turnograjske — te preproste in naravne cvetke — do Vide Jerajeve, te močno razgibane in vsem najrazličnejšim skrajnostim predane duševnosti, — se bohota trnje nerazumevanja ženske psihe, je nepravilnih ocenjevanj in nepravičnih opredeljenj kar v šopih. Isto trnje rase drugim umetnicam. Kako malo je namreč duš — moških ko ženskih, duš, res človeško velikih, polnih dobrine, ki bi se sklonile k duševnemu plodu — k umetnini — žene umetnice, ter se skušale vživeti v njeno duhovno bistvo, doumeti njeno iskreno teženje, njeno mukepolno hrepenenje, sodoživeti pot njenega dela, izmeriti njen napor ter prisluhniti radostnim utripom njenega srca spričo uspelega dela, ki ga krona zavest, da se je kljub vsemu, kar imenujemo predsodek, preivala po njenih žilah Stvarnikova ustvarjajoča volja in jo je On spoznal vredno, da obogati družbo z nenadomestljivimi dragocenimi vrednotami svojevrstne ženske dejavnosti.

Še je marsikomu v spominu razstava »Kluba likovnih umetnic« v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani l. 1931. Dnevnikarji so se kratko dotaknili vprašanja žene-umetnice ter jih smatrali slikarjem »za neke vrste sodelavk, bolj konservativne in podrejene.« — A zmagala je žena-umetnica. S svojo čustveno toplino, z mehko, fino liriko, ki se je zrcalila v slikah Kätte Kollwitzove, Ivanke Kobilčeve, Sodnikove i. dr., so prisilile javnost, da je priznala ženi, da je zrela ustvarjati, podajati ter tudi utirati nova pota.

Če pa že bežno omenimo ženo — likovno umetnico, nikakor ne smemo mimo Mare Jeraj-Kraljeve, o kateri pravi kritik Francois van Caillie: »Nismo si mislili, da bi se mogel vrniti med nas Fra Angelico.« V njenih slikah diha nežna, religiozno usmerjena ženska duša. Kdo bo zanikal, da je poklicana in izvoljena ustvarjati?

In književnost? Žena je s književnostjo svojega naroda tesno zvezana in to vsaka: delavka, kmetica in intelektualka; najbolj pa seveda umetnica-pisateljica in pesnica. Žena kot mati je svečenica v tempelju najnežnejše narodove poezije. Kdo ne pozna mehkih, preprostih in toplih uspavank, ki jih poje mamica ob zibelki svojega nebogljenčka? Poje jih v jeziku, v katerem je tudi njena mati njej pela. Tako so ohranile in še ohranjajo matere narodovo govorico v krajih, ki so izpostavljeni potujčevanju.

A vrnimo se k umetnici! V njej dosega ženina povezanost z govorico svojega naroda vrhunec. Njena prirodnost, ki je jasnejša ko pri možu-umetniku, zajema vso veličino, vso lepoto in slast, pa tudi vso bol, vse ponižanje svojega naroda ali naroda, v katerem živi, neposredno in preprosto. V tem je čar pripovedovalk in pesnic naših in tujih. Za primer bi vsled tesnega prostora spomnila na dela Marije Kmetove in zbirko pesmi M. Elizabete: »Iz moje celice«. Ta dela so sigurno vsem čitateljicam znana. Že dolgo, dolgo je tega, kar sem jih čitala. A še sedaj se spomnim treh besed prve pisateljice: »Jelševje, jelševje — in šola.« Tako prirodno, neposredno, tako pristno žensko zajeto: stvarno in globoko. Čitala sem te besede in pred očmi mlade abiturijentke je vzrastla vaška šola, polna siromašne in prijazne dece, krog ust od črnic zamazane; vabila je tiha gozdna pot. A grenko čustvo zapuščenosti, osamelosti je tiho poklenkalo vmes, ko glas večernega zvona.

»Iz moje celice« smo čitale vse gojenke v višjih letnikih samostanskih šol. Nisem bila takrat niti najmanj zrela, da bi delo lahko ocenila iz literarnega ali le vobče ženskega stališča. Tudi vem, da osemnajstletna deklica ne more doumeti veličine odpovedi ženske duše, očiščene v boju in trpljenju. A vem, da smo zbirko vse čitale — in čutile. In kako živo čutile! Danes vem: niso nas navduševali motivi niti skladnost rim ali posebnost jezika, kar bi nas lahko vse troje. Bilo je nekaj drugega: izpregovorila je nam dekliškim dušam, tipajočim v dozorevanju lastne duševnosti in hlatajočim za sorodno veličino — izpregovorila je žena: žena umetnica.

Slovenski ženi blizu so tudi umetnine slavne Poljakinje Zofije Nalkovske. Z optimističnim vzklikom: »Zmagujte s svojim delom! Iz ženske duše ne bo mogoče iztrgati ljubezni in zvestobe!« je nakazala svoj življenjski program. Nežna in mistična so njena dela, prežeta s slovansko tankovestnostjo: »Laži pred seboj nikoli ne opereš!«

Izmed slavnih inozemk bi omenila poleg zvezdnic Lagerlöf in Undset stvariteljico romanov daljne Kitajske Pearl Buck.

In še . . . in še bi se dalo pisati o ženi umetnici. Morda drugič. Eno bi še pribila: Srečna vsaka, ki jo je vseustvarjajoči Duh izbral ter položil v njo iskro svoje ustvarjalne moči. Vedi: ta žar je od Njega in te vodi k Njemu in tudi drugi, ki pijejo iz virov čiste umetnosti, ki jim natočiš, pijejo — večkrat podzavedno — utrinek večne Lepote in Resnice.

Kako malenkostni so kamni in kako mehko je trnje, če stopaš po visoki poti tega poslanstva, žena-umetnica!

Ana Galetova:

KMEČKI ŽENI

Ožuljena dlan,
ožgana lakt,
zavihan rokav.

Ne štejemo in ne računamo več.
Brez vsake hvaležnosti
uživamo sad.

O, žena, povej,
koliko hlebov
tvoj trud nam je dal?

In vendar, o žena,
ko tebe ne bo,
zaman bo jesen
in zaman pomlad.

J. P.:

ŽENA – ZDRAVNICA

Živimo v dobi čezmejnega materializma, kjer vsak posameznik sebi pripisuje velikansko važnost in si domišljuje, da je sam edini vzrok, zaradi katerega obstojajo vse stvari, da je sam središče, proti kateremu mora biti usmerjeno vse. In socializem v svojih temeljih ni nič drugega kot izraz stremljenja, kjer zahteva vsak posameznik vse od skupnosti.

Krščanski pojem družbe pa je višji, pametnejši, naravnejši, ki vsako atomsko edinico postavlja na njeni pravi prostor in od nje zahteva, da s svojo podvrženostjo prispeva k soglasju in s svojo odpovedjo k splošnemu blagru.

Zdravnica je socialni atom, iz katerega naj bi izžarevala dobrodelnost, živi samo za druge, in če natančno izpolnjuješ dolžnosti, katere si prevzela, lahko postaneš najkoristnejša boriteljica civilizacije in napredka sploh.

Človeštvo koraka naprej. V tem pohodu je prostor zdravnice povsod: v prednji straži, da poučuje in tolmači, v zadnji straži, da pobira ranjence.

Nihče ne pozna bolje kot ona telesne potrebe, pa tudi higijenske in moralne te človeške družbe. Nihče ni z njo v pristrčnejšem odnosu kot ona, nikogar vpliv ni silnejši kot njen. V velikih industrijskih središčih skušajo v teh zbeganih časih, v katerih živimo, zaslepljenci in zločinci ljudstvu iztrgati vero, njegovo upanje. Ali ti nesrečneži res več ne vedo, da se iz ljudstva brez upanja poraja ljudstvo brez strahu? V očeh, ki se ne znajo več dvigniti proti nebu, se kmalu naseli odsev plamena dinamiškega izbruha. In gorje jim, ki vzbujajo spečo zver v človeku in ji vcepljajo kvas, da čim hitreje zbesni.

Žena-zdravnica je zadnja članica družbe srečnih, s katero je ljudstvo še ohranilo stike in kateri še daje zaupanje. Beseda »gospa doktor« je še vsemogočna, da pomiri zapeljanega in izgubljenega velikega otroka in da v njegovo srce privede resignacijo, da sprejme neenakosti premoženja, da zaupa v končno plačilo preizkušenj, ki jih prenaša krščansko. In s tem, da obveže telesno rano, lahko položi tudi malo hladila na duševno bol, raz-

prši dvom, pomiri maščevalnega duha, zbliža sovražne brate in razoroži desnico Kajnovu.

Blagor ti, ki ti je dano to najplemenitejše apostolstvo!

Samo za trenutek se še pomudiva pri socialni vlogi, ki ti pripada! Po evangelijskih besedah: vos estis sal terrae — sol, si, ki naj zabranjuje gnitje. V času, v katerem živimo, ti lažje kot duhovnik prodreš do srca množice. Odprt ti je vsak dom. Na vasi kot v mestu je odvisno samo od tebe, da povsod postaneš prijateljica družine — najvdanejša, molčeča tudi, zato te najbolj poslušajo. Kličejo te v trenutku strahu in groze, v najbolj resnih zadevah te povprašujejo za svet; o vzgoji otrok, težkočah življenja, vodstvu denarnih poslov, dostikrat tudi v nesporazumljenju v zakonu. V velikih mestih kot v najskromnejši gorski vasi je ni kolibe in ga ni podstrešnega stanovanja in ne razkošnega prebivališča, kjer bi zdravnica ne imela prilike sejati dobro besedo, ki tolaži, blaži, ki razsvetljuje in pomaga.

Domovina zida na tebe za jutri, Cerkev računa na tebe že danes. Bolj kot kdaj, rabi domovina dobrih državljanov. Prava civilizacija pa je nerazdružljiva od Cerkve.

M. D.:

ŽENA – PROFESORICA

Današnje socialno stanje je napotilo ženo v najrazličnejše javne poklice. Od teh pride danes zelo močno v poštev profesorski, saj se večji del študentk, ki se vpiše na univerzo, odloči za študij filozofije. (Prim. podatke v zadnji »Vigredi« str. 238.)

Kakšno pa je področje ženinega dela kot profesorica?

Danes je naval učencev in učenk na srednjo šolo, zlasti na gimnazijo, zelo velik — in skoraj bi lahko rekli, da pomeni danes sred. šola relativno isto kot je pomenila osnovna šola pred 50 leti. Tu dobiva študent osnovno znanje in vzgojo kot podlago za poznejše poklice.

Področje ženinega dela kot profesorica je torej zelo važno. Njena naloga je, da *podaja strokovno znanje* in da pri tem *oblikuje učenčevo dušo*, da vzgaja. Tu ima mogoče žena še prednost pred možem, saj ji je že po naravi prirojen čut vzgojiteljice. Žal pa se danes odloča za ta stan tudi mnogo žen ne iz notranjega poklica, ampak radi sile socialnih razmer. Take profesorice potem jemljejo ugled svojim tovarišicam.

Imamo pa danes poleg dobrih profesorjev tudi res dobre in sposobne profesorice. Saj je to socialen poklic, ki je za ženo zelo primeren. Biti v neprestanem stiku z življenjem mladine, jo negovati in voditi, oblikovati otroške duše in pravilno usmerjati njih mladostni duševni razvoj — ali ni to lepo delo za ženo, ki se zaveda svojega poslanstva: sooblikovati in boljšati življenje okoli sebe?

Za to delo profesorice-vzgojiteljice (isto velja za profesorja, saj imata oba iste naloge) pa nudi univerza večidel le enostransko pripravo, namreč le strokovno izobrazbo, dočim je malo priprave za vzgojno delo.

Zato je zavisna ta stran pred vsem od sposobnosti in dobre volje posameznice ter pravega razumevanja svojega poklica. Katera se zaveda svoje naloge, bo svoje pedagoško znanje neprestano poglobljala in izpopolnjevala sama s privatnim študijem, opazovanjem in izkušnjami.

Gotovo je danes še bolj kot kdaj važen tudi vzgojni pomen šole. Saj se, žal, otrok vedno bolj in bolj odmika vplivu družine in prihaja pod vpliv tovarišev, javnosti, družbe. Učitelj v šoli je tudi glas take javnosti in ima lahko zelo močno, da celo vodilno vlogo v življenju svojih učencev.

Študent dan za dnem opazuje svojega učitelja in »besede mičejo, zgledi vlečejo«. S svojim nastopom, z načinom pouka, z odnosom do študenta lahko najrazličnejše vpliva nanj.

Važno je torej, da je profesorica-vzgojiteljica čim bolj dograjena osebnost. Neprestano mora skrbeti za notranjo svežost, rast in bogatitev, da bo lahko ob strokovnem podajanju tudi neprestano dajala iz svojega notranjega bogastva in izkušenj ter z življenjskim zgledom potrjevala to, kar uči in zahteva.

Za njo, kot za vsakega vzgojitelja veljajo besede škofa dr. Srebrniča: »Čim lepša duša tvoja — tem lepše duše tebi izročeni.«

Vital Vodusek:

ŽENA – UČITELJICA

Razen mater nobene žene ne spoštujem tako globoko kot učiteljice. Noben poklic se mi ne zdi bolj v skladu z njeno naravo. Morda je na to moje pojmovanje vplival dom: moja mati je bila učiteljica in vse moje sestre, čeprav jih je bilo veliko, so postale učiteljice. A življenjske skušnje so mi še bolj utrdile to prepričanje. Da, celo tako daleč bi trdil, da je sploh za učiteljsko oziroma vzgojiteljsko moč ženin značaj najprimernejši in najlepši. Zato se mi včasih le čudno zdi, da se toliko poudarja, da je v učiteljskih vrstah preveč žena.

Če trdimo duhovniki, da je Marija srednica vseh milosti, utemeljujemo približno takole: kar je Bog enkrat storil, pozneje več ne spreminja. In če nam je dal glavno milost, Odrešenika samega, po Mariji — nam gotovo po nji deli tudi vse druge milosti.

Podobno bi utemeljeval svojo trditev o ženi učiteljici. Po ženi, po materi nam prihaja vse življenje. Mati daje otroku prvo življenjsko vzgojo. Tudi šola ni radi suhoparne učenosti, temveč za življenje. Zlasti v prvih letih. In te vzgoje ne zna nihče dati otroku, tudi doraščajočemu, tako dobro in iskreno kot ravno žena.

O, kako čudovite so naloge učiteljice ravno v sedanjih časih! Čim bolj usiha pravo družinsko življenje, čim bolj zamira v materah prava materin-

ska ljubezen, čim bolj izginja duhovno življenje, čim bolj prazne in revne so vse duše — tem lepšo nalogo, a tudi težje breme nosi učiteljica na svojih ramah.

Učiteljica je druga mati. Do koliko zapuščenih otrok se mora skloniti! Koliko jih mora celo umiti namesto matere! Koliko jih mora razveseliti, saj bi drugače nikjer ne našli pravega smeha in veselja. Koliko jih mora podpreti, kolikim mora pomagati pri navadnih pojmih, pa pri težjih življenjskih bojih in skušnjavah! Koliko lahko zanje in z njimi premoli! Še več lahko stori kakor duhovnik v šoli: učiteljica je tesno povezana z razredom in prav za prav spremlja otroke vse dni.

Neštetokrat sem že spoznal, kaj pomeni v razredu dobra učiteljica. Vse drugačni so otroci. Vse drugačni so prvoobhajanci. Vse drugačni so tudi odrasli.

Učiteljici se sicer zgodi prav tako kakor materi: čisto se žrtvuje, pa tisoč nehvaležnosti žanje, celo tam, kjer bi najmanj pričakovala. A vendar ne sme nehati ljubiti in se žrtvovati.

Je pa nekaj čudovitega v zavesti, da človek drži otrokovo srce v svojih rokah, da drži v rokah njegovo prihodnost in njegovo srečo. Seveda za to ni dovolj šolski pouk in red. Treba je poseči tudi v družino, v okolico, v vsakdanje otrokovo življenje. Saj ni težko: ljubeči učiteljici so vsi domovi enako odprti. Pač, je težko: tako delo zahteva celega človeka.

A če je učiteljica samotna v samotnem kraju, jo bo samo tako intenzivno delo ohranilo mlado in dobro. Vedno maljša bo v otrocih in ti ji bodo prinašali vedno več ljubečih materinskih potez.

Tako bo pa nehote delo učiteljice seglo v življenje vsega kraja. Nihče ne bo imel toliko vpliva na dekleta in žene kot dobra učiteljica. V vsaki stvari jih bo lahko vodila. Prva bo v cerkvi, kjer bo lahko najboljša opora duhovniku, ne le pri krašenju cerkve, temveč zlasti pri poglobljanju vsega verskega, zlasti liturgičnega življenja. Kolikokrat manjka ravno inteligentnega človeka, ki bi mogel voditi skupne molitve!

A tudi ta krog bi bil še preozek. Prav v zadnjem času beremo, kako čudovito so nekatere žene učiteljice delovale med tistimi, ki so najbolj pomoči potrebni: med zapuščenimi, revnimi, bolnimi in pozabljenimi. Prav v tem socialnem delu je višek materinskega delovanja vsake učiteljice. To je delo, ki ustvarja žene svetnice.

*

To je samo nekaj misli. V življenju je pač tako: vsak nekaj ustvarimo in uresničimo; enemu je lažje to, drugemu drugo. Ne morem pa jih skleniti drugače kot z iskreno prošnjo: Pridite, dobre učiteljice! Varujte mladost naših otrok! Varujte prihajajoče, varujte odhajajoče! Šola se vsakemu enkrat konča, blagoslov za življenje pa ostane!

PESEM UČITELJICE

Gredo, gredo,
cela reka jih je.
Skozi leta in leta se vrste
ubogi, nemočni
prosjački mali.
Prihajajo s praznimi lončki prstenimi,
a očki iskrenimi
pred moj prag.
Med njimi so sivih, umazanih lic.
Na licih so grenke potke solzic,
ki bedo razkrivajo.
A zdravi, rdeči
navadno v sreči naprej se prerivajo.
Pa vsi gredo s praznimi lončki prstenimi
in očki iskrenimi
k meni na prag:
»Natoči! Natoči!«
O, deca ti moja,
nâ, vzemi srce!
Razdeli ga in ga še drugim izroči!

Peleasa:

STRMA POT

(*Nadaljevanje.*)

Moja draga Melisanda!

Ko sva se zadnjič ločili na podstrešju, Ti še nisem povedala, da sem tam našla tudi moje stare matere mladost. Ni me malo iznenadilo, ko sem razbrala iz listin, ki so bile spravljene med zaprašenimi knjigami, da so bila njena prva leta katoliška. Marsikaj iz njenega življenja sem hipoma doumela, kar mi je dotlej ostalo nerazumljivega. Še tisti večer sem nameravala z njo govoriti in jo prositi, da mi vse obrazloži. Toda, ko sva sedeli pri večerji, mi je zastala vsaka beseda v grlu in od tistega dne je na mojo dušo legla megla, postajala sem molčeča, podobna naravi, ko je v njej utihnilo brnenje kril, šuštenje listja, daljnjo drhtenje zvonov.

O tišina! Ti si mi zaklicala — obstoj! Za trenutek samo ustavi svoj korak in se okrepčaj preden nadaljuješ pot, ki postaja strma! Dovoli, da jaz v šopek uredim cvetje, ki si ga hlastno natrgala med

potjo, dopusti, da jaz razberem, da zavržem neplodno, spravim tisto, čigar sad je sočnat in cvet nevenljiv!

Melisanda, v tišini govori duša, ustnice pa molče.

Lepa je bila tista jesen 1917 — in polna sonca. Jasnosti in svetlobe je prinesel še Ditmar, ki je tri tedne prebil v Zvezdnem Kamnu. Obolel je bil in poslali so ga najprej v bolnico, nato pa domov. Tu se je med tem marsikaj spremenilo. Gospa poslanikova je osivela, iz njenih usten je izginil oni blaženi nasmeh, ki je izraz notranjega miru. Ana Marija vdova, zakaj njen mož je bil med prvimi položil svoje mlado življenje na oltar svoje velike domovine. Tudi vrt se je izpremenil: Po gredicah, cvetočih nekoč in dehtečih, se zdaj bohotno šopiri le zelje, fižol in solata in še vse ono, česar pogreša meščan. Samo živa meja, ki obdaja grad od vseh strani, je ostala ista. Pomlad še prihaja v njo s cvetjem in petjem, še čuva poleti kot jeseni ta košček zemlje domače, pomoči prinašajoče vsem onim, ki jo ljubijo, vsem tistim, ki ji služijo. Še gleda zjutraj, kako odhajajo ponočne meglice, še jih pričakuje zvečer, medtem ko počasi gineva večerni svit. Nato pa posluša njih povesti, katere so meglice nabrale na svojem zračnem potovanju. Ona ščiti rast njihovih mokrih kril in na njihovo utripanje odgovarja s šuštenjem svojega listja.

Ditmar leži na terasi. Smrtno bled je, oči so mu upadle, utrujenost leži na njegovem obličju. Pravkar je zaspal. Pogovor o vojni, v katerega sva bila zašla nehote, ga je prevzel. Sedim poleg njega in gledam pred seboj veliko drevo, v senci katerega sem se kot otrok igrala z Ditmarjem in s čigar šumenjem listja so se pozneje mešale najine prve besede ljubezni.

Tedaj pa hipoma Ditmar zakliče v polsnu:

»O, du Heimat meiner Jugend!« (O, ti domovina moje mladosti!)

Že se je prebudil, svoj trudni pogled v mene uprl in rekel:

»Senta, pravkar sem bil zopet na bojišču in pel ono čudovito pesem, ki mi je tam daleč od tebe prenekaterokrat privabila solze v oči, in ni nikoli odmevala tako lepo kot tam po bojnih poljanah.«

»Ali jo tudi jaz poznam, Ditmar?«

»Ne vem, Senta, ker je švicarska in opeva kanton Graubünden. Jaz sem vstavil pač Hudinjo mesto Thuro in pel svoji domovini. Če hočeš, Senta, ti jo zapojem, ker mi je malo odleglo?«

»Kakor tudi bi jo rada slišala, Ditmar, te prosim, da se ne trudiš. Povej mi samo besedilo, pel pa boš, ko bova zopet na vrtu, ko boš popolnoma zdrav.«

»Petje me še nikoli ni utrudilo, najmanj pa me bo ta pesem, ki mi je postala najlepša molitev:

Wo der Kötting Wellen fliessen, Liegt mein Heimattal. Wie ein Wunderacker Gottes, Wie ein goldnes Paradies.	Kjer Hudinje valovi teko, Tam leži moja dolina domača. Kakor čudovita njiva božja, Kakor zlati raj.
Möchte dich noch einmal schauen, Mich an deiner Pracht berauschen Unter deiner Sonne wandeln, Ruh'n in deiner Erde Schoss.	Še enkrat bi te rad gledal, Na tvoji se lepoti opajal, Pod tvojim se soncem sprehajal, V naročju tvoje zemlje počival.«

Prekinila ga je stara mama, ki je sedela poleg mene. Pesem jo je brezdvomno ganila. Prijela je Ditmarja za roko in rekla:

»Tebi, Ditmar, še ni treba misliti na grob, ta je za nas, ki odhajamo.«

Tedaj so naznanili prihod vojaškega zdravnika. S staro mamó sva se poslovili in odšli.

Na povratku se je stara mama nekaj prehladila. Ker sem se bala, da mi resno oboli, sem tiste dni ostala poleg nje in tako samo enkrat še govorila z Ditmarjem, ki se je nato vrnil na bojišče.

»Zdaj bom imela morda priložnost, da s staro mamó govorim o onem odkritju na podstrešju,« si mislim. Konstanciji še ne bom ničesar omenila.«

Lahka noč, mila in mehka kot baržun, je plapolala okrog koprnečega drevja, ki še ni bilo popolnoma oropano listja, dasi smo bili že v pozni jeseni. Šuštenje mladih brez po Strmelu se je mešalo z melodijo padajočega dežja. Noč, širna noč je rastla, postajala skrivnostna. Če jo je rodila zemlja, ali ovinek Hudinje, kjer je že dolgo spal odsev jelš, če jo je nebo, pozorno da dáje svojo milost, hipoma spustilo v vsemirje, voljno in plemenito, ne vem. Gledam, kako objemlje hiše na vrhu Strmela, prihaja doli k nam, se nato dvigne proti streham, ostane za hip negibna, nato pa zavalovi kakor velika zastava.

Stara mama me je poklicala k postelji. Ni se počutila dobro tisti večer. Pogled je uprla v sliko, ki visi na steni nasproti postelje. Njeni starši so tam, katerima je hranila globoko spoštovanje. Uganila sem,

da je trenutek ugoden in pričnem oni pogovor, ki sem ga že toli želela.

»Stara mama,« ji rečem, »tako malo si mi povedala o svojih starših, o svojem domu?«

»O moji mladosti, Senta, in o mojem domu?«

Dom mojih očetov, ki so ga moja leta še povečala in olepšala, je prišel kmalu po moji poroki v tuje roke. Te so ga predruagačile, po svojem okusu preuredile, obrnile drevorede, posekale drevje, zapupnike mojih prvih dni.

»Nikoli mi nisi govorila o njem. Ali si sploh še kdaj prišla v tisti kraj?«

»Da, Senta, približala sem se nekoč gradu, v zelenju divjih kostanjev uzrla njegovo streho, z rdečkasto opeko krito. Zdelo se mi je, da me je vsa pokrajina spoznala, da mi je vsak oblaček namigaval, naj pridem. Še en ovinek! — Evo pot, ki služi tej deželi pradedov, samo po tej ozki stezi še in velika vhodna vrata se bodo odprla pred menoj in moja mladost, prosta, brezskrbna, srečna me bo pozdravila.

Moja mladost, ali res?

Pa kaj je ostalo tukaj od mene?

Oko stare matere se je orosilo. Globoko je vzdihnila, glavo položila na blazino, zaprla oči in ostali sva v nemi tišini. Jaz sem pričakovala nekaj velikega, nekaj groznega, nekaj, kar mi je onemogočilo vsako vprašanje. Tedaj pa je stara mama zopet povzela:

»Bom — li v drevoredu še odkrila sled svojega koraka?« sem se vprašala. »In drhtenje listja, ali mi bo še dalo odmev mojih pesmi iz daljnih dni? O dragi, stari moj dom, da bi bil zadremal v trenutku pred mojim odhodom kot grad Trnjulčice v spečem gozdu! Da bi bil spanec ohranil lastavice v njihovih gnezdih, čebele v bršljanu, vodo v koritu pred vodnjakom, pajke v pajčevini podstrešja, ki je polno prikazni! Da bi se tam v sobi, polni sonca, med cvetjem še sklanjali moji starši na preproge! O, da bi se bilo ustavilo kolo, ki je tkalo ono lepo življenje, njega toplo luč, njega sence brez grožnje, njega prisrčnost, radost, njega ozračje, polno zaupanja, ljubezni in tudi — vere! Porinila bi bila vrata in —, ko bi se bilo vretence zopet jelo vrteti, bi bila blagoslovila obisk, ki mi je z vsemi mojimi dragimi, vrnil tudi — — vero mojih prvih let!

Toda oh! Grad Trnjulčice v spečem gozdu je samo divna pravljica. Za onimi zidovi, onimi sencami, ki jih je moja mladost tako

zelo ljubila, je življenje teklo, se mojemu polagoma oddaljevalo in odtuževalo. Mesto da bi se nevidne vezi jačile, so se zrahljale in pretrgale. In tako ničesar več ni, kar je nekoč bilo, izginil je ves okras, ki sem ga tolikokrat preko let gledala, kadar sem zaprla oči. In, da zopet najdem svojo zibel, moram iti vzdolž marsikaterega groba in vse preveč mrtvaškega zvonjenja se meša z mojimi daljnimi pripevi.«

Še isto noč je stara mama umrla.

Njena molitev je bila brezdvomno uslišana, ko so se te roke, polne brazd in gub, sklenile zadnjikrat in za vekomaj, ko je smrt odgrnila tenčico, ki je stari mami zastirala vso luč resnice in večnega usmiljenja.

Glas pa, ki je tukaj na zemlji obmolknil, mi je glasno govoril v spominu. Dajal mi je nasvetov in tolažbe. Povsod me je spremljevalo njeno šepetanje in odtlej je bil moj korak usmerjen po ritmu, ki je prihajal od onstran groba. Njena senca mi je postajala domača. In roke, ki so bile negovale zemljo, zdaj mojo, so se še dvigale k blagoslovu, in usta, ki so bila pela moje pesmi, so še izgovarjale željo, da bodi moj dom lep, spoštovan in ljubljen. In njenih prvih let otroške molitve se še danes pridružujejo mojim.

Njena smrt pa, dasi je bila pustila Castel Crisis pust in prazen, me je tem prisrčneje združila s Konstancijo.

Že dolgo, Melisanda, Ti nisem o njej več govorila. Medtem, ko sem jaz uživala gostoljubnost divne Švice, je ona, dasi nerada, obiskovala gospodinjsko šolo, katero je tedaj pri nas vodila plemenita gospa, katere imena tukaj ne morem navesti. Sama je prevzela na šoli del pouka, jo vzdrževala skoro iz lastnih sredstev in stavila šoli na razpolago, kar je mogla, in to v času, ko se je človek učil spoštovati kapljico vode, drobtinico kruha. Bila pa je Konstancija čisto druga narava kot jaz, tudi njeno življenje je potekalo v drugačnih razmerah kot moje. V vseh šolah vedno prva učenka, redkobesedna, preudarna, pa tudi samozavestna, je ljubila samoto, in rekla bi, da je bila zanjo tudi vzgojena. Njena mama, katere roke so bile vedno polne dela, je že zgodaj navajala hčerko, da porabi sleherno uro, sleherno minuto in da jo noben čas ne najde v brezdelju. Tako ni imela prilike, vdajati se onemu sanjarenju, kateremu zapade toliko deklet njene starosti. Bila je slabotna, majhna, da, premajhna po telesu, duh njen pa je zgodaj dozorel.

In ono zimo, ki je sledila smrti moje blage stare mame, ko smo bili vsi že tako zelo trudni od vojne, so se moje ustnice končno odprle in prva beseda o veri pade med nama.

»Resnica je sad premišljanja in tišine,« mi reče.

»Senta, ali ni bilo premišljanje, ki nas je uvajalo v lepoto veje na sinjini, ljubkost griča, čar potoka, reciva tu naše srebrne Hudinje? Razgrinjalo nama je poteze naše lepe domovine, izraz te grude, ki je bila gledala najino rojstvo. Ali nisva bogateli na ljubezni samo v premišljanju, ki nama je razlagalo, zakaj se ljudje zbirajo okrog cerkve? Počasi nama je odgrinjalo dušo stvarstva. Spremljale so ga čudovite slike iz najinih prvih dni in molče nama je kazalo pot k — B o g u.«

Melisanda, v srcu sem bila katoličanka že oni trenutek, ko so obmolknile ustnice stare matere, ki mi tukaj na zemlji niso povedale vsega.

Konstancija je imela ob svoji postelji sliko, katero sem često občudovala. Bila je tridelna in predstavljala: usmiljenje, upanje in vero. Na prvem kleči mati z dvema otročičema. V dolgi srajčki sta in mati jima sklepa ročice. Kadarkoli sem jo gledala, se mi je zdelo, da slišim šepet teh materinih usten. Srednji del kaže ženo. Poteze so ji trpeče, pa mile in ljubke, kot zarja jutranja, v katero obrača pogled. Stoji ob oknu, pred katerim plapolata dva angela. Obleka ji je dolga in ohlapna in videti je, da pod njenim srcem še eno življenje živi. Na tretjem delu zrem mater, ki daje svojemu otroku košček kruha, da ga ponese starki, ki počiva na kamenu. Oči otroka so polne radosti, one starke polne hvaležnosti.

»To je samo slika,« rečem nekoč Konstanciji. »Rim pa pozna le razkošje in prav nič evangeljskega uboštva. Jezus pa je hodil bosonog in bil je ubog.«

Kako sem prišla do takih besed pred Konstancijo, sama ne vem. Nje žaliti, gotovo nisem nameravala, pač pa se mi je to vprašanje že dolgo vsiljevalo. Pri teh besedah me je Konstancija objela s tako čudovito mehкими očmi, da se mi zdi, da njih božanje čutim še danes, ko naju loči toliko mejá. In samo tole mi je rekla:

»Senta, Jezus je bil ubog, pravi Evangelij, in hodil je bosonog. Evangelij pa tudi pravi: Jezus je bil K r a l j in hodil je v hozani množice po oblačilih in palmovih vejicah, katere so trosili pred Njega.

Jezus je bil B o g in hodil je v slavi edinorojenega Sina, čigar obraz se je svetil kot sonce in čigar oblačila so bila bela kot sneg.

Ali dovoliš, Senta, par bežnih misli, da ti pomagam preko točke, ki naju zanima?

Jezus je bil ubog. Ni pa naša stvar, da ga napravimo še ubožnejšega. V svojem uboštvu pa, prav tako, kakor v svoji slavi, nam je Kristus neskončno dragocen. In naše ljubezni sveta dolžnost je, da Ga obdajamo z vsem onim, kar je v nas najboljšega. Blagor jim, ki bodo, kakor ona žena iz Betanije, zanj lahko razdrobili vazo iz alabastra in razlili čisto in dragoceno olje.«

»Pa čemu ves ta katoliški pomp, poleg pa ubožci brez kruha?« jo vprašam.

Tedaj Konstancija še vse bolj milo: »Vedno bomo našli ljudi, ki se bodo zavzemali za reveže proti Kristusu, toda, Senta, ti ljudje ne ljubijo revežev, ker jim ne marajo dati Kristusa. Za Jezusa pa imam njegov lastni odgovor: Zakaj žalostite to ženo? Povem vam, povsod, kjer se bo oznanjala ta blagovest . . .

Katoliška Cerkev, Senta, zna, če je treba, streti svoje posode, da revežem daje materielnega kruha, kot je to storil sv. Avguštin. Cerkev pa tudi ve, da bi bilo nevarno čakati, da ne bi bilo nobenega ubožca več na zemlji, da bi častil in hvalil Boga.

Senta moja draga, poslušaj še tole: Prišel bo dan, ko bo Evropa, očiščena v preizkušnjah, našla zopet ono versko edinost, ki je bila čast naših pradedov . . . Prišla bo nazaj k tabernakelju njihove prvotne edinosti. Takrat bodo ljudje čutili, da imajo kaj boljšega storiti kot zavračati blagoslov papeža, to se pravi vesoljnega in neumrljivega očeta kristjanov, in nasprotovati njegovemu nauku. In tisti, ki bodo videli in gledali ta čas, bodo razumeli, da tudi mi nismo nikoli obupavali nad božjo milostjo. . . Zakaj Cerkev je ena sama, ki je katoliška in vesoljna kot osrčje Boga.«

Kako so mi bile dobrodošle te odločne besede Konstancije! Kako blagoslavljam ustnice, ki so jih izgovorile!

»In potem, Senta, ti iščeš Boga v zgodovini? Vsa zgodovina je ta-le: Otrok . . . uboga žena — starček! Pastirji — hlev — izgnanstvo — delavnica v Nazaretu — molk — poslušnost, ponižnost. Nekaj pripadnikov, ki so bili poklicani od ribarjenja in, ki so od tega poklica živeli ob bregovih Galilejskega jezera. Potem bolniki — trpljenje — beda in zbirališče vseh bolečin okrog enega samega moža. Za-

sledovanje — izdajstvo — smrt v vsej zapuščenosti. In po zmago-
slavnem vstajenju — Bog in večni Gospod — dvanajst revežev, ki naj
se polaste kraljestva Cezarjev.«

Nato pa so prihajale vigredi. O pomlad, ti, ki si popolna last
zemlje, navdahnila te je nebeška kretnja in te za trenutek prepustila
onemu duhu, v katerem človeška srca zopet enkrat utripajo v upanju!
Ni to čas, da bi se človek bal, ali iskal smisla življenja. To je trenutek
gledanja, vdihovanja vonja zemlje, odpiranja oči do poznega večera,
dokler jih ne zapreš pod težo noči. In ti, Hudinja, ki si zopet našla
prosojnost svojih vodá, ko pride maj, tedaj si podobna mladeniču, ki
gleda pred seboj dolgo bodočnost, čigar kretnja je samozavestna,
glava dvignjena, ki se v opojnosti svoje prostosti in svoje mladosti
čuti vzvišenega nad vsem stvarstvom! In duša njegova je brez strahu,
zakaj bodočnost je dolga, sedanost bogata. Ponos Hudinje v lepem
maju! Kdo izmed nas ni poznal te polnosti življenja? In kdor jo je
enkrat občutil, in najsi je to za eno samo uro, ta se bo spominjal te
sile in mirne drznosti . . .

Tudi lastavice so prihajale. Listje, ki se je odpiralo soncu,
streha, koder je bila razlita njega luč, in tudi Celje je zaslišalo trepet-
tanje majhnih peruti v sinjini. Drage lastavice, ve, ki ljubite in po-
znate vse glavno v moji preteklosti, vse ono, kar ni zapadlo pozablje-
nju, vse ono, kar so leta olepšala z bisernim zrcaljenjem! Na vaša
krila so obešene jasne vizije mojih otroških let in danes vas ne mo-
rem gledati, ne da bi se preko skrbi in trpljenja pojavil tam daleč na
jugu veliki vrt, kjer so cvetele lilije, ne da bi se prikazala zibel in
trata, s katere sem iz sence stare matere sledila urnemu odsevu va-
šega poleta!

Melisanda, le malo je treba besed, da povem vse, kar imam
povedati. Vse, kar je stopilo v moje življenje od onega razgovora s
Konstancijo pa do dne, ko sem napisala Ditmarju, ki je bil medtem
dovršil svoje diplomatske studije v Oxfortu, je, vsaj tako upam, za-
črtano v knjigah večnega Boga in naj ne bo tukaj na zemlji več pisano:

»Dragi moj Ditmar, zapuščam protestantizem, v njem se ne
bova nikoli več znašla. Najine sanje se torej ne bodo uresničile. Ko
so polnile mojo dušo še blodnje sveta, dasi je bila tam tudi že vera,

je bila moja bodočnost slava in Tvoje naročje, Ditmar. Danes pa stavljam svoje upanje više in tukaj na zemlji ne zahtevam ničesar drugega kot . . . O vzvišeni trenutek, ko zadnja puščica luči dušo prodré! Niso izgubljeni dnevi, katere nama je Bog daroval skupaj. Začrtajva si jih globoko v spomin in čakajva, da nama večnost da, meni in Tebi, Ditmar, pred obličjem Boga, trajno in neizpremenljivo gledanje. In to, Ditmar, bo kmalu prišlo . . .

Tvoja

Senta.«

Eldamarija:

ŽENA – UMETNICA

Večkrat se čuje, da je umetnost dar božji. Ako mislimo v tem članku na ženo kot upodabljačo umetnico, bomo na kratko dobili nekoliko vpogleda, kako ona misli in živi in kako sama pojmuje umetniško stremljenje in delo. Nikakor pa niso njeni nazori in njen trud ločeni od ostalih ženskih poklicev. Krije se ž njimi v tolikih točkah, da razvidimo ob tem razmišljanju, da žena-umetnica mora biti vsaka žena v svojem poklicu, kajti umetnost življenja je najvišja modrost.

Pravilneje bi se glasilo, da je volja in nagnjenje do izvajanja umetniškega poklica božji dar, sicer ne bi mogla koristiti na tej poti niti najvišja nadarjenost. Koliko truda in moči pa je potrebno ženi-umetnici? — Srečala sem nemalokrat ljudi, ki so bili potrti, ker jim ni bilo mogoče slediti svojim težnjam in nagnjenju. In zopet srečavam druge, ki pripovedujejo, da se ne bi bili nikoli lotili študija, ako bi bili mogli v naprej slutiti, koliko dela in žrtev zahteva poklicni ali umetniški študij. Poklic torej zahteva z vso nujnostjo poleg najvišjega samozatajevanja tudi celega človeka in njegovo življenje. Breme postane to dejstvo onemu, ki se ga zaveda, radost in veselje pa uživa ta, ki ne gleda ne na levo ne na desno, temveč na vzvišeni cilj, ki ga vodi.

Ako pogledamo, kašnega nazora so osebe, ki so si z mnogimi izkušnjami in zrelostjo pridobile nekoliko obsežnejšega vpogleda na življenje in razne poklice (starši ali drugi starejši ljudje), bomo videli, da je malokje pri umetniškem poklicu otrokovo stremljenje enako želji njegovih staršev. Starši žele otro-

Atelje umetnice Eldemarije.

ku vse najboljše, bodisi srečen zakon ali koristni študij, ki vodi do blagostanja in do ugleda in bogastva, ali vsaj do preskrbljenega mirnega življenja. — Izkušnje uče, da je gledanje iz razumskega stališča najkoristnejše in najpravilnejše. In vendar je šla žena umetnica preko vsega, — preko one potrtosti, ki ji je povzročila onemoglost, preko dvomov in nasvetov, vse je videla in upoštevala, da bo nekoč sama, da ji sama umetnost ne bo mogla nuditi potrebnega kruha. Iz raznih življenjepisov je razbrala bedo in pomanjkanje ter nešteto nepriznanja na področju umetiškega delovanja. Zavedala se je, da jo umetnost dviga in da je našla svoj lastni način govorice, s katero lahko izliva svojo radost, trpljenje in molčanje. Slična je ptičku na veji, ki prepeva ali žvrgoli, ker je to njegova lastnost. — Toda ptičku ni treba učenja, razumno bitje pa mora svoj dar poiskati, negovati ter se tem bolj truditi z njim, čim več raste samo v svoji notranjosti. Nereditkokrat pride do zaključka, da je eno življenje premalo, da bi moglo dovolj izkoristiti znanje ter se baviti z vso okolnostjo in študijem, ki je potreben za uspešno upodabljanje, spoznava, da se pomika čim dalje bolj k začetku te znanosti, da postaja otrok in da je poprej živel v domišljiji. Tako se menjava melodija človeškega življenja. Kadar mislimo, da smo na vrhuncu, smo šele na začetku, in kadar se potapljamo v dvome, spoznamo slednjič, da ni bilo nič zaman, in da je vse služilo pravemu cilju.

Toda ženi umetnici njen poklic ne nudi samo težav. Kakor vsako resno stremljenje celega človeka poplemenituje ter mu nudi mnogo pravega veselja in pogloblja njegovo dušno obzorje, tako preobrazuje tudi umetnost že po naravi nežno žensko duševnost. Žena umetnica stopa v stik z naravo tem intenzivneje in jo po svoje doživlja. Pozorna je na vso lepoto, ki jo najde tudi tam, kjer bi se morda kdo drug ob njej spotaknil, njene misli se razvijajo v smer opazovanja. Pri delu uživa vso čudežno lepoto, ki se ji tembolj odpira, čim dlje se pogloblja vanje, ter odkriva čudovite oblike, barve, poteze, izraze in ubranost, kar ni mogoče zajeti pri vsakdanjem površnem gledanju. Mnogo, mnogo dela in truda jo čaka. Ako se zboji tega ali onega, je bolje, da nikoli ne začne. Ako pa dela brez truda, za zabavo, ne moremo govoriti o ženi umetnici. Tudi začetek njenega študija ji nudi mnogo veselja, saj ji dolgoletna šola njene misli le pogloblja in odkriva nova spoznavanja v njenem zaželenem delu. Na visoki šoli lahko napreduje v znanju, in se navdušuje ob umotvorih mojstrov preteklih stoletij. Čimbolj v znanje prodira, tem več krasote se ji razodeva tudi iz del velikih mojstrov, česar vsega prej ne bi mogla dojeti in razumeti. Ob sovrstnikih in sovrstnicah se v medsebojni pomoči razvija in raste ter pri tem uživa najlepši čas svoje mladosti.

Morda bi kdo podvomil: čemu ženi umetnost, saj ima višji poklic, saj nosi tudi materinski čut v sebi, ki je naravnejši in torej pravilnejši. Rešitev samskega vprašanja je bila že večkrat drugje obravnavana. Zakon skoro ne more pospeševati razvoja umetniškega delovanja, toda tudi žena umetnica se ne more baviti izključno samo s svojo umetnostjo, temveč ji služi drugo

delo v razvedrilo ter hkrati v pomoč njenemu stremljenju. Potrebna je telesnega gibanja, ki ji ga nudijo razna opravila v hiši in na vrtu, zasledovati mora sodobno gibanje literature, glasbe, splošne kulture in novih vprašanj. Toda vse to ji nezavedno služi k razvoju njene umetnosti. Umetnost pa služi ženi sami le v najboljše namene. Pogloblja ji značaj, dokler si sama želi razvoja, dviga jo iz vsakdanjosti, ne jemlje ji možnosti zakona, temveč zakonsko stališče le dviguje, saj je ravno od žene odvisno, kako njen zakonski drug z njo ravna.

Toda vseh teh vrlin so v enaki meri deležni ostali ženski poklici, kajti vsak ženski poklic ima svoje globine, naj si bo zdravniški, učiteljski, umetniški, vzgojiteljski, materinski, gospodinjski ali katerikoli. Tudi v pisarnah in pri strojih goji žena lahko plemenito mišljenje, ki jo dviguje iz vsakdanjosti in vpliva blagodejno na njeno okolico. Kakor je žena umetnica dolžna skrbeti za razvoj lastne osebe, tako more tudi vsaka druga žena skrbeti za svoj razvoj. Ako ji niso dani isti pripomočki, jih najbrž tudi ne potrebuje, ter jih mora zajemati iz dobre družbe in mora skrbeti, da živi vsaj v boljši okolici. Žena naj bo umetnica v svojem življenju in naj stoji samozavestno pri krmilu v opravku, ki ji je poverjen. Naj brani, kar je dobrega ali preuredi modro, kar je potrebno poprave. Tako si bo pridobila spoštovanje in več razumevanja pri bližnjih.

Slednjič je zanimivo, zakaj pristoja tudi ženi umetniško delovanje, in kakšno naj bo njeno delo. Ni dvoma, da se žena razlikuje po lastnostih od moža. Ako hoče iste posnemati in jih naposled prekašati, se ali poniža ali pa pretvarja svoje ženske lastnosti v moške. Ženi umetnici je dana dvojna možnost: da išče kot žena svojo lastno pot, ali pa, da se opira na podane smernice sodobnega gibanja v umetnosti, kar zopet upodablja po ženskem čutu.

Opomba uredništva: V kratkem je tukaj podano mnenje slikarice. »Žena umetnica« bi pa lahko bila gradivo cele knjige in želeti bi bilo, da bi druga umetnica uvidela to potrebo ter se lotila dela, bodisi v individualni, znanstveni, ali dnevniško izživljajoči obliki.

Ana Galetova:

DOLINSKA MOJŠKRICA

»Dolinska mojškrica je najboljša. Rokav všije, kot bi bil vlit. Obleka iz njenih rok nikoli čez pleča ne vleče in tudi ne dela gub.«

Takšen je glas o Jerčki, ki že 25 let sedi za strojem in streže željam najbolj muhastih žensk iz treh fara. Učiteljice ji nosijo v delo in gospe orožnikov in farovška kuharica in Mlekarjeva Tončka, ki se vendar nekaj drži. Pa ni mojškrica draga in po okusu šiva.

Njen dom stoji v dolini kot v čeburu pod žlebom. Ves dan, in včasih vso noč, je sklonjena nad strojem. Z belimi, nevdelanimi rokami pomika

blago vseh mogočih barv in vzorcev po gladki, svetli plošči pod šivanko. Noge ji neutrudno vrte kolo. Krčevito pazi njeno oko na šiv. Navadilo se je. Oko gleda, pogled pa uhaja z ravnega šiva med križe in rože na tkanini. V teh križih in rožah je ves njen svet. V njih so veliki prazniki in veliki dogodki. Jerčka mora ustvarjati, mora odeti ves lepi svet za velike dni. Misliti mora na oči, na srce in na oboje.

Petindvajset let dela tako. Križe in rože je prešila že tisočkrat vzdolž in tisočkrat počez. Medtem sta ji umrla že oče in mati. Samevala je v dolini in v svojih črnih dneh šivala rožasto blago.

Prišel je v vas mlad učitelj. V svojih prostih urah je iskal belih rok in belih lic. Dolinska mojškrica je imela oboje. Pa so svatovali. Mladi mož pa je spoznal, da so bela lica in bele roke premalo. Ljubezni in dela ni videl. Jerčki sta bili ljubezen in delo nekaj popolnoma samo ob sebi razumljivega. Ne z enim, ne z drugim ni znala igrati pred možem. Ali mož ni videl v delu ljubezni, še manj v ljubezni delo. Šel je oboje drugam iskat. Zapustil jo je v vsej njeni lepoti.

Prve dni se ji je meglilo. Ni znala več krojiti. Delo je počivalo. Zastrla je okna in stroj se ni oglasil.

Čez teden je odgrnila okence. Objokani obraz je bil sveže umit, lice bledejša, pogled globlji. Spet se je oglasil stroj. Za spoznanje hitrejši je postal njegov ritem. Mojškrica sedi vse dni in marsikatero noč sklonjena nad strojem. Ustvarja. Odeti mora ves lepi svet za velike dni.

Vital Vodušek:

RUDARJEVA ŽENA

Sedem let že živim in delam med njimi, pa še danes ne vem, če jih dovolj poznam. Še dobro se spominjam, kako sem jih spoznal prvokrat: zdelo se mi je, da z neuklonljivim ponosom varujejo zakleto bridkost rudarskega življenja in svojih domov. Ko se jim približaš, ti prineso srce v rokah: prijazne so in zaupljive. A ob nekaterih trenutkih — ko je šlo za to, da bi bilo mnogo rudarjev odpuščenih — se mi je spet zazdelo, da jih več ne poznam: tako čudno so jim v stiski in upornosti plamenele oči, da bi mi bilo kmalu še med tistimi nedomače, ki jih obhajam v cerkvi dan za dnem. Vendar sem prepričan, da bi rudarske žene spoznal, naj bi se tudi iz rudarskega kraja preselile kamorkoli.

Nočem razpravljati o značaju rudarske žene; samo nekaj slik naj napišem iz njenega življenja.

Ženo radi merimo po njenem domu. Rudarjeve ne moremo. Rudarju določijo stanovanje drugi. Kjerkoli. In tudi brez vseh ozirov. Naj bo brez družine ali naj ima deset otrok: ozko kuhinjo dobi in majhno sobo. Z dvema skokoma bi bil od vežnega praga do okna v sobi. Mnoge sobe so podstrešne in še bolj stisnjene; mnoge kuhinje in sobe pa niti dnevne svetlobe nimajo

in mora v njih ves dan brleti slaba žarnica. Pa še ta dom navadno ni prav stalen: mnogi se morajo celo pogosto seliti.

Kolikor morejo, pa napravijo dom lep in prijeten. Vse je snažno in pospravljeno in kar ganljivo je, kako ponekod umazan zid zakriva šop rdečih nageljnov. Rože sploh radi goje in tudi ptičkov pevcev imajo vse polno.

Kljub ti skrbi pa v domovih ni pravega družinskega življenja. Čeprav se med tistimi štirimi ozkimi stenami vse glavno zgodi: človek se rodi in še zadnjikrat spočije na mrtvaškem odru — pa je v njih malo otroškega smeha, mladostnega veselja in igranja in malo družinske skupnosti. Otrok že raste na dvorišču ali na cesti in pozimi v kuhinji; fant in mož pa prestopita, kadar ne delata, na cesti od jutra do večera. Družinska soba pa je zaprta in prazna ves dan.

Vse to se seveda močno pozna v življenju, saj brez prave družinske toplote morajo biti duše kar prazne in sploh nedovzetne za vsako duhovno življenje. Vendar je čudno, koliko velike ljubezni je v teh malih domovih. Tega bi ne verjel, če ne bi sam doživel. Če pošlješ rudarskega otroka kam na počitnice, bo umiral od domotožja ali pa bo naravnost ušel domov, bos in brez denarja. Dekleta, ki se gredo učiti ali služiti, mnogokrat domotožje pripelje nazaj. In fantje, ki so pri vojakih, znajo od domotožja tako mehko in ljubeče pisati materam, da bi jim nikdar ne verjel.

Žena je doma gospodarica. Nji mož izroča vse, celo ves svoj zaslužek; včasih mu potem žena prav skopo vrne kaj malega za njegovo porabo. Čudno je to. Niti kmečka žena, ki vendar dela ob možu ves dan in marsikdaj gara še bolj kot mož, nima toliko v rokah. Pri rudarjih pa vendar dela in služi samo mož.

Zgovorne pa so rudarske žene. Ni čudno: dom se tišči doma in ponekod je še več kuhenj v eni sami veži. Po vodo hodijo na studence ali k skupnemu vodovodu: v posameznih domovih ga ni. Tisočkrat se srečavajo: tisoč stvari si lahko spotoma povedo. Zato se vsaka stvar silno hitro izve. V pol ure je vse na nogah. To je pripravno ob važnih novicah. Pri raznih marnjah seveda toliko manj.

A kakor imajo včasih rudarske žene ostre besede, vendar so dobrega in mehkega srca. Solze imajo takoj v očeh. So pa tudi drugače res dobre in požrtvovalne, za kar se zavzamejo. In tudi gostoljubne so, pa če bi se morale iz svoje postelje umakniti.

Zdi se mi, da so celo premeheke pri vzgoji otrok: razvajajo jih in premalo trdo kaznujejo majhne in velike napake. Kot sem že omenil: na vse to silno vpliva ozračje industrijskega kraja. Prave duhovnosti je malo, zato tem več nevarnosti za surovost. Stisnjenost vsega družinskega življenja pri naša zgodnjo zrelost; sploh so v celoti silno naturalistični. Morda imajo zato dozorevajoči manj težav, a dozoreli ne poznajo in si ne stavlajo veliko mejá. V tem okviru so prav gotovo zelo širokovestni.

V rudarskih domovih je še vedno polno otrok. Šele zadnja stiska in beda je prinesla strah pred njimi. A kljub pomanjkanju so otroci večinoma

oblečeni prav skrbno in lepo. Ob praznikih in nedeljah bi skoro ne vedel, da si med rudarji. Pa tudi znajo vse spretno napraviti. Tudi odrasli veliko drže na zunanost.

V ugodnih razmerah je rudarjeva žena rada vesela; rada spremlja moža tudi v gostilno, kar je tem razumljiveje, ker ona največ odloča o denarju in izdatkih in jo mož tem rajši pridobi zase. V skrbeh pa je hitra, kakor mož v jami. V vsakem položaju se mora znajti; nobena stvar ga ne sme preveč iznenaditi. Kljub nesreči mora hip pozneje vse delo enakomerno teči dalje. Tako je tudi pri ženi doma. Mirno in odporno zmaguje tudi skrbi. Saj bi bilo pa tudi zanje preveč v sedanji stiski, ko bi ne imele tega značaja.

Če grozi možu nevarnost, pa navadno žena prva stopi na plan. Ona je gospodarica v domu in s skrajno zvestobo brani svoj dom. Če grozi zmanjšanje plače, če groze odpusti — rudarske žene od prve do zadnje zahtevajo in pogosto izsilijo svoje pravice.

Prepričan sem, da je treba tem ljudem prav posebne vzgoje, bodisi verske, bodisi šolske. V cerkvi morajo najti življenje, življenjske vrednote pa jim mora prinašati tudi šola. A zdi se mi, da gre pri nas vse kar bolj po šabloni: naj bo rudarski ali kmečki ali mestni otrok. Samo tisto je razlika, ali je pameten ali zabit. Seveda so to velike in težke naloge.

Marsikaj sem že omenil, a vem, da je slika še slaba. Saj niti omenil nisem, kako ljubeče sprejme rudarjeva žena še svoje starše, če so ubogi, v že itak premajhni dom. Kako se vse umakne iz tega doma, da je dovolj prostora, če morajo koga položiti na mrtvaški oder; kako ga zakrijejo z rožami, kako ga hodijo kropit in ga spremljajo do groba, pa naj bo reven ali bogat. Kako zvesto krasi grob in prižigajo luči na njem. Kako se navežejo na svojega duhovnika in kako lepo izkažejo ljubezen, živemu ali mrtvemu. To so morda malenkosti, a vendar mnogo povedo.

Mnogo je skrivnosti v vsaki ženi. Tem več v njih, ki jim v nestalnosti življenja, domov in značajev vsak hip lahko ugasne eno skrivnost in prižge novo.

Selis:

ŽENA – SLUŽKINJA

Kako zelo je res, da se tako malo in redko zavedamo pomena najpomembnejših, se spomnimo le na oni edini dan — dan naših mater — v letu, ko se nam hote ali nehote vsiljuje vprašanje, kaj, kako in koliko jim vračamo za njihove skrbi, trud in delo od našega prvega do njihovega zadnjega dne. Polni najlepših namenov in sklepov se vračamo domov. In potem! Koliko mater je, ki ne doživijo v naši neposlušnosti ali nehvaležnosti dokaza, da so se zamajala tla vsemu najtrdneje sklenjenemu, kar je obnovil in osvežil pred kratkim materinski dan? Ko bi se zavedali, kaj nam je, ki jo žalimo, kdo je, ki je ne poslušamo, kaj bi bilo z nami, z družino in domom, ko je ne bi več imeli!

Koliko pa zaostaja pomen vestne služkinje za onim gospodinje-matere? In, v koliko gresta njuni deli narazen? Ali v tem, da mati za svoje delo ni plačana, dočim je kakršnakoli začetnica boljše? Ali v tem, da se njuni deli glede napora nič ne ločita na deželi in v mestu? Ali v tem, da doživljata pri vsem delu in trpljenju prav malo ali nič razumevanja od njih, za katere se žrtvujeta? Končno ne iščeta ga, vdani in zbrani v delu ves teden doma, ga gresta iskat ob nedeljah v tistih skopo odmerjenih urah; ne vprašamo se še, ga li najdeta? Ali v tem, da dela mati za svoj dom, svojo družino, svoje otroke? In kaj je služkinja vsakemu od teh? Domu vestna gospodarno delavna moč, družini najbolj zvesta prijateljica, otrokom pametna vzgojiteljica in odgojiteljica. Ali ni ona prva, ki je soudeležena pri vrčtanju prvih pojmov v tabulo raso malega otroškega duševnega sveta o dobrem, slabem, lepem, grdem, dovoljenem in nedovoljenem? Koliko pozneje šele začne šola z vzgojnim delom! In kakšno zaupanje uživa služkinja od svojega malega varovanca, ko postaja ta večji! Kadar se malemu kaj ponesreči, k njej pride in ji potoži, razume ga: pri mami naj posreduje, zato bo moral pa zvečer posebno lepo in zbrano moliti, da, tudi tega sta se že naučila. In ko ga čez čas spremlja v šolo in domov, je kar ponosna na malo učeno otroško glavico. Saj mu je že vse znano, kar je tovarišem šele novo. In ko ta otrok doraste, zapusti dom, ali mu ne bo tuja misel, ko se spominja doma in domačih, da bi bila služkinja kdo drugi, kot član družine, saj sta se tako dobro razumela?

Da bi bilo povsod tako! Kaj pa tam, kjer vidijo v služkinji le stvar, boljše stroj, ki naj dela, dela in samo dela, in naj pri tem ne pričakuje prijaznega pogleda ali dobre besede — ona, saj ni človek kot drugi — (ali se bomo čudili, ako se mlademu dekletu, ki le malo pomisli o tem poklicu, upre, da bi postala služkinja, saj s tem bi sama sebe oropala osebne svobode in si onemogočila napredek v socialnem oziru) — in to posebno v uri, ko se čuti najbolj zapuščeno, zlasti, če je sama. Nikogar svojih nima, ali so tako daleč, da se le redkokdaj vidijo in še takrat v hitrici, ki ni da bi se dalo kaj povedati brez zveze od predmeta na predmet, za tisto težko, čeravno takrat v zavesti svidenja ni najtežje, ni časa, in le redko si izmenjajo par napisanih besedi — malo odtujili so se.

Pa nas preseneti, ako čitamo v časopisu: Skozi okno prvega nadstropja se je vrgla služkinja . . . pod vlak je skočila . . . smrt je našla v valovih . . . zastrupila se je . . . in podobno. Ko bi tista, vsled trpljenja, ki ji niti v zadnjem trenutku ni prizaneslo, stisnjena usta še enkrat govoriti mogla! Kaj bi nam govorila? Morda, morda: Da ni mogla drugače, v tisti uri, ko jo je obšla zavest enoličnosti življenja pod malo domačo streho, tam daleč v od Boga in ljudi pozabljeni vasi, kjer ima življenje vedno isto barvo, nikakih dogodkov in izprememb ni, ki bi ji dali upanja, da vendar ni vse tako dolgočasno in monotono, kot se ji zdi. Toda, ti obrazi in ljudje, vedno isti, vedno enako mrzli, pusti, topi, neizprosni, nemi, trdi, gluhi in slepi za njeno hrepenenje, ki jo žene daleč proč iz te enostavnosti v svet, v mesto, kjer se kri-

žajo ceste vse križem in so zvečer čudovito razsvetljene in so tam visoke mogočne palače. Kjer ne vlada mučna tišina; hrup in šum gospodujeta, mesto uboštva kraljujeta bogastvo in razkošje. Niso je zadržale solze matere, dvakrat, tudi trikrat ali večkrat je po dolgih presledkih pisala materi, kakor ji je obljubila, potem pa so pisma izostala. Doživela je, kar ni da bi pisala. Da bi pisala materi, da je že davno utihnila v njenem srcu hrepenenja in upanja polna pesem, da so bile sanje le prevara? In da bi ji povedala vse, vso rešnico? Ne more! Z bridkostjo se spomni trenutka, ko je premagana od mogočne sile, ki jo je gnala v svet in očarana od sanj, nastopila pot v tujino. Grenak je spomin, še grenkejša zavest osamljenosti, zapuščenosti, domotožja. Ker že domov ne more, da bi jo razumeli vsaj tisti, pri katerih je! Da ni druge rešitve kot smrt, je sklenila . . .

In mi, ki čitamo v časopisu, da si je na ta ali oni način vzelo življenje bitje, ali nič ne pomislimo, da je morda temu vzrok, ker je obupalo nad našim nerazumevanjem, našo ljubeznijo do ubogih, trpečih, s katero se sicer radi ponašamo? In toliko pregovorov je od ljubezni. Ali ni tudi, ki pravi, da ljubezen ne pozna mej? Tu jih res ne sme poznati, ker ni, da bi nas vezala s tem bitjem, kot do enega domačih, toda naj bo vez, ki nas zbližuje kot družabna bitja one praskupnosti, po kateri smo si vsi ljudje bratje in sestre med seboj.

Francka Tolminčeva:

KAKO, DA SEM POSTALA TRGOVKA

Trgovčeva hči sem in zato zase težko odgovarjam na to vprašanje. Že majhni otroci smo se najrajše igrali trgovino; sama ne pomnim več, kdaj sem začela prodajati; a vendar bom vedno pomnila, da se je tisti dan, ko nisem smela več v šolo in sem za vedno ostala v trgovini, začelo zame novo poglavje življenja, katerega, po pravici povedano, se nisem nič kaj veselila.

Najbrž bo res, kar sem brala v neki dušeslovni knjigi o ženi, da iz ljubezni do poklica žena ne vstopa v trgovino. Saj mi je že marsikatera preprosta ženica dejala v trgovini: »Da bi jo le tako daleč mogli pripraviti, da bi prišla v kakšno štacuno, da bo vsaj malo lažje živela, kakor midva z očetom!« — In sedaj, v tej težki gospodarski preizkušnji, trgovske vajenke — nič drugače kot vajenci — zelo »prepričevalno« zagovarjajo svoj poklic: »Kaj bi pa studirala dalje in večala število berzposelnih! (Po zakonu namreč trgovec dve leti po izpolnjeni učni dobi ne sme odpustiti vajenca, ako sam prostovoljno ne premeni gospodarja.)

Če torej večina deklet tako brez ljubezni do poklica vstopa v trgovino, kako, da vendar vzdrže in — da kljub temu srečujemo v trgovinah skoraj same vedre obraze?

Zdi se mi, da bi žena z mržnjo v srcu sploh ne mogla opravljati kakšnega dela. Če že ne smatra trgovskega poklica kot svoje popolne živ-

ljenjske naloge, — kar je lastno možu in le redkokdaj ženi — potem se z veseljem oklene tega ali onega dela v trgovini: ako je v pisarni, je ponosna na svoje vzorno urejeno knjigovodstvo in korespondenco; ako je prodajalka, so ji odjemalci ljubi znanci, tudi izven trgovskega lokala; skoraj nemo-goče pa se mi zdi, da bi dekile raznašalo slabe — čeprav resnične — novice o podjetju, v katerem si služi kruh.

In vendar še ti, ki si od otroških let živela v trgovini, sama priznavaš, da nisi vzljubila trgovstva kot poklica? Morda si tudi ena izmed tiste velike množice trgovskih nastavljenk, ki služijo in delajo v trgovini le, dokler ne pride — kakor v pravljici — čudežni princ in popelje svojo Trnjulčico v lepšo deželo?

Morda je naša vzgoja kriva, da tako malo inteligentnih dijakov vzljubi poklice, ki zahtevajo vsaj nekaj telesnega dela. Sama priznam, da je zelo velik razloček, ko mora dijakinja naravnost od knjig pa k najnižjim poslom, ki jih še v srednjevelikih obratih zahtevajo od vajencev, kot n. pr.: snaženje prostorov, prenašanje in prevažanje tovorov itd. Popolnoma razumljivo je, da mlade trgovske kandidatke še nimajo toliko poklicnega ponosa, da bi jih ne boleli prezirljivi in posmehljivi pogledi gospodičen bivših sošolk, ki smejo studirati dalje. Morda taki mladi ljudje tudi v starejših kolegicah ne najdejo potrebnih zaupnic, ki bi jih poučile, da je telesno delo, pa naj bo prodajanje ali pospravljanje prav tako važno, kakor pravilna kalkula-cija in točno knjigovodstvo. Če bi znala mladim dekletom pokazati pregled prodajalkinega dela, potem bi sosesre po Evi morda ne ločile tako strogo: »O, ona je kontoristka; a ta, ta je pa samo prodajalka.«

Ti torej rada prodajaš?

Prav za prav se oddaljujeva od pogovora, kakor sva ga začeli. Samostojen trgovec — prav posebno seveda hočeva govoriti o ženi-trgovki, mora biti doma tako v pisarni kakor za prodajnim pultom. Vendar je mogoče važno omeniti, da bi se pri nas posebno dekile z višjo splošno naobrazbo zelo težko odločilo, da bi za stalno stopilo za prodajno mizo, kar je običajna pot do samostojnega izvrševanja trgovskega poklica. Če ne prenizko, je zanjo to vsaj preprozaično; prav gotovo si domišlja, da bi v tej stroki ne mogla razviti tistih izrazito ženskih sil, ki jih je Stvarnik sam vsadil v žensko srce.

Žena — trgovka.

Kakor hitro prodajalka doume pesem resničnega življenja, se v trgovini nič več ne dolgočasi. Veselo pripravo na praznike doživlja ob prodajalni mizi, ko se mora uživljati v premoženjske in družabne razmere najrazličnejših odjemalcev: preprosta ženica prav s toliko ali še večjo važnostjo kupuje mlete rožiče in cimetovo dišavo za skromno potičko ali izbira lese-nega konjička za Miklavževo darilo, kakor bogata gospa izbira med najfinjšimi rozinami in se včasih nikakor ne more odločiti za dragocena bo-žična darila; trgovcu so vsi odjemalci trgovski prijatelji in nikakor ni samo fraza, ko vsakemu sproti pred prazniki ponavlja praznično voščilo.

Kako globoko vidi včasih trgovec, — saj se nehote v trgovini razkrinka skoraj sleherna stranka! — A trgovska spoznanja in dognanja so itak tolikšna tajnost, da je trgovec v svoji časti vezan na molčečnost. Stranke, ki razsipno nastopajo pri vseh slavnostih, a za obveznosti pri trgovcih stalno rabijo rek: plačati dolgove je vedno čas; preprosta ženica, ki pa prinese dinar nazaj, če ga ji prodajalec preveč izplača; stranke, ki tudi trgovca smatrajo za človeka in se ob prostem trenutku pogovore z njim o svojem zasebnem življenju; ljudje, ki nezaupno opazujejo tehtnico in meter in se boje samo to, koliko jih bo trgovec ogoljufal, češ: »Sicer je pa vseeno, kje kupuješ, kramar je kramar, le to gleda, kje bi te oskubil« (Winkler, Dobravski bogovi): taki in enaki in drugačni ljudje potujejo vsak dan skozi trgovske lokale.

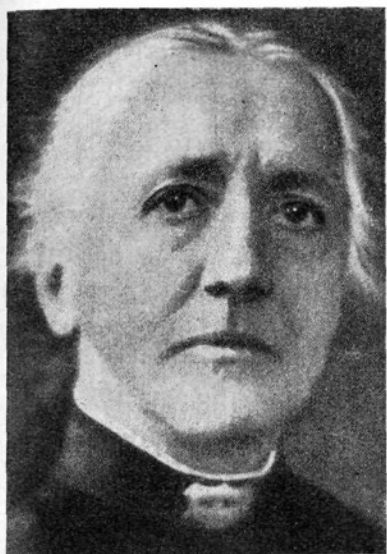
A žena mora ostati žena tudi v poklicnem življenju: zato je hvaležna vsem, ki ji s prostovoljno naklonjenostjo dajo živeti; prej kot mož odpusti onim, ki čemerni in razdraženi hodijo kupovat: žena hoče videti globlje in zato razumeva stisko prevaranih in razžaljenih v življenju, ki ne upajo nikomur več zaupati; saj še takrat premišljuje in si očita, da je morda le krivična, ko mora s pomočjo oblasti izterjevati razupane vsote in ko odpove komu kredit celo za sol, kakor se je to godilo Cankarjevi materi.

Pa je življenje včasih res tako trdo in neizprosno, da žena-trgovka nič ne sme poslušati srca, ampak mora tudi v času med vsakoletno bilanco pozne nočne ure presedeti ob poslovnih knjigah in rešetati: ali obrt uspeva ali pa bom morda tudi jaz povečala število 7000 onih, ki so v zadnjih štirih letih v dravski banovini prenehali z izvrševanjem obrti.

Pa je vendar lepo: ko s stisnjenimi ustnicami pregledujem davčne náloge in premišljujem vsak dan večja bremena; ko kalkuliram in modrujem, kako bi ob ostri konkurenci le še kaj zaslužila — in nazadnje: teden pred temi ali onimi prazniki, ko od jutra do noči ni časa ne jesti in ne za trenutek počiti, ampak samo razkazujem blago in ponujam in tehtam in merim in govorim in računim, zvečer pa vsa zadovoljna vzdihnem: »Hvala Bogu, danes je bilo pa res veliko dela!«

MATILDA WREDE

Protikrščanski feministi radi stavijo Cerkvi vprašanje, zakaj izključuje ženo iz svečeništva, ker se jim zdi, da je lajična oblast bolj velikodušna, ker ženo pripušča celo kraljevski oblasti. Ti ljudje radi pozablajo, da je bila žena prva svečenica, prvi kelih, prvi oltar, da je bila zibel in grob Odrešenika.

Cerkev žene nikakor ne ovira v njenem delovanju, ker dobro ve, da je ta šele v njej našla svoje pravice. Sparta, Atene in Rim so v svoji najslavnejši dobi poznali le sužnje. Cerkev pa je odkrila v ženi ono čuvstvovanje, ki jo nagiblje, da, četudi ni mati, gre iz sebe in se razlije v druge, da se sklanja čez zibel, četudi svoje zibelke nima, čez svojo nalogo. Cerkev je vedela, da,

ko se nam je Bog hotel pokazati poln veličastva, se je posejal z zvezdami in se z njimi okrasil kot s kraljevim oblačilom. Ko nam je hotel razodeti svojo nežnost, se je obdal s cvetjem in dišavami. Ko nam je hotel pokazati svoje bogastvo, je odprl osrčje zemlje, kjer je nakopičeno zlato in srebro. Ko je hotel, da ves svet trepeče pred njegovo pravičnostjo, je stopil v oblake in od tam pošiljal svoje ukaze. Ko pa je hotel delati čudeže svojega večnega usmiljenja, se je skrtil pod srce žene in tam je odtlej sedež njegove čudodelnosti.

Življenje Matilde *Wrede*, tega plemenitega simbola svete ljubezni, ki je dajal zemlji le očarujoče cvetke, čigar korenine in sad pa je bil drugje, nam ta nanovo potrjuje.

Rodila se je 14. marca l. 1864, kot hčerka barona Karola Avgusta *Wrede*, ki je takrat opravljal službo guvernerja v okraju *Vasa* na Finskem, in matere Eleonore *Glunsenstjerna*, ki je deset mesecev po Matildinem rojstvu že umrla. Sedemnajst let starejša sestra Helena prevzame zdaj mesto matere.

Matilda obiskuje najprej šolo v domačem kraju, doma se rada igra z živalmi; bratje in sestre, katerih je osem, so ji dobri tovariši pri igri in njihovo veselje polni grad in dvorišče in park. Pozneje pride Matilda v zavod in tam vidi nekoč, kako kovač pritrjuje okove na roke nekega kaznjenca. To ji ostane globoko v spominu. Tudi pozneje, ko se zopet vrne v očetov dom, ima večkrat priliko videti in gledati take reveže. Enega, ki popravi ključavnico na vratih njene sobe, celo ogovori. Govori pa mu s toliko ljubeznijo, da jo kaznjenc povabi, naj pride v kaznilnico, kar mu

deklica obljudi, ker ta otrok s svojimi mladimi leti še ne računa, da mu bo oče nasproten. Vendar se ji posreči, da izvabi njegovo dovoljenje in naslednjo nedeljo obiše Matilda Wrede v spremstvu paznika, prvič jetnišnico v Vasa. Ti obiski se ponavljajo, dasi se otrok bojuje proti preudarnosti svojih dragih. Takrat še ne sluti, da za temi temnimi zidovi leži njeno delovno polje. Tudi njena volja takrat še nima zadostne odločnosti.

Izkušnja uči, da junaške narave iščejo najtežjega in to hočejo tudi izvršiti.

Tako gledamo Matildo Wrede, ko se sprehaja v Vasi ob morski obali in zdi se, kakor viharo morje, ki v svoji strasti poljublja to nordijsko zemljo in si jo hoče osvojiti, tako tudi dejanska sila v Matildi kipi, nato zopet najde svojo pot nazaj in išče kraja, kjer bi odkrila mesto za primerno udejstvovanje.

Ko je Matildi dvajset let, odloži baron Wrede poleti 1884 službo guvernerja v Vasa ter se z družino preseli v Rabbeluy. Tu Matilda poprosi višjega državnega pravnika, pod čigar vodstvom so vse kaznilnice na Finskem, za vstop v vse kaznilnice na Finskem, kar tudi doseže. Ta pa se čudi mladenki, kateri je odprta vsaka pot k lastni sreči, da svojevoljno stremi tja, kjer je žalost, zapuščenost. Ne more doumeti ta visoki državnik, kako bi bilo mogoče, da človek ponese svoje sveže delavne sile v puste in umazane celice, kjer bivajo, vklenjeni v težke verige, roparji in morilci. Kako si more ta neizkušeni otrok domišljati, da bo dobil premoč čez zle duhove v takih dušah? Visoki oblastnik pa zastoj čaka, da bi ta angel omahoval. Že pred veliko nočjo 1885 pride prvič v Kaloka, kjer so zaprti najhujši zločinci Finske, med njimi je večina obsojenih na dosmrtno ječo. Kakor tudi je ravnatelj ves začuden, da ta mlada deklica uporablja tako dalekosežno dovoljenje državnega pravnika, vendar ji niti on, niti kaznilniški duhovnik ne ovira poti.

In ko pride veliki petek, Matilda Wrede govori v kaznilniški kapelici *Kaloka v Abo*. Dasi vajena le finskega jezika ne pa švedskega, govori tako prepričevalno, da njena beseda, ki je le plamen ljubezni, privabi solze v oči vseh kaznjencev. Vedela je in prepričana je bila, da se v vsaki pokvarjeni duši še lahko odkrije neoskrunjen prostorček, in da je tudi pod pepelom možno še odkriti iskrico. *Matilda Wrede* je dala govoriti svojemu srcu; to je iskalo po globinah duš, kje naj se dotakne bolečine, kje naj obzirno ščiti, kje naj gradi most, ki naj jo pelje preko prepada, ki loči njeno deviško čistost od onih, ki so se kopali v krvi. Njena ljubezen kmalu ugane, da je za take zločinske duše treba samo usmiljene previdnosti, da taka duša odklanja vse, kar bi kazalo na zločinsko dejanje. Matilda ve, da je vsak zločinec mnenja, da ima prav, in zato se zgraža nad pazniki, zato čuti pogosto odpor proti kaznilniškemu duhovniku. Matilda ve, da tak revež odklanja ime Kristusa, ne odklanja pa njegovega duha, ki mu ga prinaša ljubezen. In ta poosebljena ljubezen je ona sama, ki gre v vsako celico po-

gumno in nikoli je ni strah, kadar je z zločincem sama, prostovoljno, ne kot duhovnik, ki ga tja kliče dolžnost. Dasi stalno v največji nevarnosti, se tega dostikrat niti ne zaveda, vendar pa ostane nedotakljiva za vsako roparsko strast.

Jetniki sami prosijo za razgovor z njo. Dodeljena ji je posebna govorilnica, kjer ostaja cele dneve do poznega večera, ko se velika vhodna vrata zapro. Tiste pa, ki so obsojeni v samotno celico, obiskuje tam. Z največjimi zločinci je sama s svojimi dvajsetimi leti. Jetnik pa v njej ne vidi več žene, zakaj njena čistost, njen sveti mir, usmiljenje in dobrota mu zapirajo oči pred njeno cvetočo pomladjo. Ona tega ne opaža. Čuti se pač varno in razume, da se ima zato iz globočine duše zahvaliti Bogu.

Selma Lagerlöf in Ingeborg Sick, obe prijateljici, ki sta jo v njeni domovini često obiskali, nam vesta povedati, kako Matilda Wrede obiskuje največje hudodelce, kako zna njena mila govorica pomiriti, kako jih zna pripraviti do tega, da po njeni krščanski besedi hrepenijo in njenega prihoda željno pričakujejo. Pazniki komaj verjamejo svojim očem, ko gledajo, kako prekorači ta ali oni prag celice, kjer so najhujši zločinci.

Poglejmo ta prizor! Ko vstopi ta angel v človeški podobi, mu vrže jetnik sovražen pogled in se zarije v svojo odejo. Ona ga nekaj časa opazuje, nato poprosi paznika, da prinese stol. Ta se brani, ona pa vztraja in nato prosi morilca, da vstane. Ta uboga. Njeno ime mu je že znano. Ves začuden je, ko mu ona ponudi stol in ga poprosi, da si spočije na njem. Res se vsede in njegov izraz, poln grožnje, dobiva milejših potez in to pod vplivom njenih besed, polnih usmiljenja. In nato on:

»Kako vendar se morete drzniti do mene, ko vendar veste, da sem največji zločinec tu v Kaloki in najslabši človek na Finskem? Ali veste, kaj sem prisegel? Prvega človeka, ki stopi v mojo celico, hočem ubiti in zdaj pa takoj odidite — sicer

»Potem pa boste umorili prvega, ki pride za menoj!«

»To hočem.«

»Razumeti torej morate, da je moja dolžnost, da ostanem tukaj in se ne skušam rešiti na račun koga drugega.«

Zločinec je premagan in nato sledi strašna izpoved. In končno ga Matilda Wrede potolaži z besedami: »Kdor se je sam sodil, ta ne bo sojen; morda še tukaj na zemlji, nikakor pa ne več v večnosti.«

Ko je stara dvaindvajset let, ji oče daruje za rojstni dan hišo, kjer ji je uredil dom za odpuščene kaznjence. Tukaj Matilda odslej okuša veselje in trpljenje vodstva, katerega deli z bratom Henrikom. Odpuščenci pa gotovo niso računali, da v tem angelu dobrotelčnosti biva toliko sile, da slabotna žena zna krotiti tudi pijance.

Ko ji politične razmere 1913 vzamejo govorilnico v kaznilnici, ji je odvzeta tudi možnost, da govori sama z kaznjenci. Dasi se zanjo zavzame javnost vse Finske, ji železna vrata ostanejo zaprta.

Ko izbruhne vojna, Matilda Wrede trpi s prijateljem in sovražnikom. Leta 1917, ko izbruhne v Rusiji revolucija, ta zajame tudi Finsko. In tako ona zopet najde pot v Kaloko, kjer jo pozdravi 300 kaznjencev. Nastopijo pa zopet dnevi polni groze in trpljenja in kri teče v potokih. Matilda se tega ne prestraši in ne zbeži, kot toliko drugih junakov, pa najsi nosijo najvišje naslove in dasi krase njih prsa najvišja odlikovanja. Povsod ta junakinja še najde ljudi, ki njeno ljubezen spoznajo in ji prizanesejo.

Ko pa postane nato Finska s pomočjo Nemčije samostojna država, bi Matilda Wrede zopet lahko začela s svojim dušnim pastirstvom po prenapolnjenih jetnišnicah. Toda bolezen in telesna slabost ji tega več ne dovoljmeta. Čas pa je medtem rodil novo bedo in ta svečenica hitro doume, da jo Bog kliče v Rusijo.

Bilo je leta 1926., ko so kruto preganjali ruske menihe. Matilda Wrede, rojena in umrla kot protestantinja, se hitro zavzame za te pravoslavne mučence. Brž stopi v zvezo z raznimi ministri, obrne se na Zvezo Narodov, po časopisih kliče na pomoč javno mnenje, zaprosi pomoči pri švedskem škofu Natanu Söderblomu. Ta najde sicer večkrat pot v Ženevo, kjer izbrano občinstvo ploska njegovim visokodonečim besedam, toda za trpečo Rusijo ničesar ne doseže. Dasi vsa bolna, se Matilda Wrede 1925 poda osebno na svetovni koncil v Stockholmu, kjer ji metropolit iz Sofije zagotovi, da se bo zavzel za trpeče menihe. Toda vse to je ostalo le obljuba, kateri ni sledilo nobeno dejanje.

Prilika, katero je iskala, nanese, da govori s predsednikom Finske in takole ga ogovori: »Gospod predsednik Finske! Stara Matilda Wrede prihaja k vam v imenu pravičnosti in vas prosi, da uporabite vso svojo moč in vso svojo ljubezen do Boga zato, da napravite konec groznemu verskemu preganjanju . . .«

Trideset iz Rusije izgnanih menihov čaka odhoda v Srbijo. Umrli bi lakote, da nimajo »edine zemeljske matere«, ki se v najhujši zimi poda osebno k njim, in ker ne zna jezika, vzame s seboj tudi tolmača, in tako tem popolnoma tujim menihom sama sporoči, da je že poskrbela za pomoč na vsaki postaji njihovega potovanja. Menihi se ji globoko klanjajo in preko velih lic Matilde Wrede teko solze veselja. Preden menihi stopijo na ladjo, jim še zakliče: »Zahvaljujem Boga, ki je dopustil, da sem spoznala ljudi, ki so postali mučeniki svoje vere!«

Bližal pa se je tudi njenega življenja zaton. Potrpežljivo prenaša tedne in mesece vse trpljenje, ki ji ga pošilja darežljiva roka Gospodova, dokler ne odide k Njemu na Božič 1928.

Mara Stepanova:

KO ROŽA CVETE...

(Nadaljevanje.)

Tine je imel dovolj snovi, da je na tem prehodu zabaval prijatelja. Okolica sama mu je dala snov. Poznal je zgodovino rojstne grude do potankosti in življenje očetov davnine mu je bila neskončno sveto. Spoštoval je očetovo zemljo kakor vzvišeni poklic, ki si ga je izvolil sam. In z bolečino v duši, ki je izgorevala od silne ljubezni in vdanosti, je pripovedoval prijatelju najstrašnejše dni, ko je turško kopito teptalo cvetje belokranjskih polj, ko je dolgo dobo, iz leta v leto prelivalo pravično kri pradedov in skrunilo naša svetišča. Ko se je spomnil naše bolesti današnjih dni, ni mogel ustaviti solze, ki mu je privrela v oko.

»Prijatelj, dvoje sinov imam. Prvi so tisti, ki nimajo doma in ga iščejo križem zemlje. Tisti pa, ki imajo naša polja, jih čestokrat niso vredni in jih brez spoštovanja največkrat opljujejo. Reve žpa ne ve, kaj bi od spoštovanja. Pred Bogom pokleka na obe kolena, pred rodno grudo na eno samo. Nekoč je pokleknil na

Žena v pralnem in likalnem obratu.

dve, pa je izdajalec vrgel kamen: — Poglejte ga, zemljo časti po božje! Malikovalec je, ubijmo ga! — Judež pa ne ve, da je v naših poljih Bog, da je nad našimi vinogradi in lozami razpeta božja perot...«

Tine se je razvnel. In še je pripovedoval dalje; davno bolečino sosednje zemlje.

»Kaj je bilo v Zrinjskem, kar ga je z vso silo gnalo naprej, če ne ona ljubezen do rodnega naroda, ponižanega in teptanega, ljubezen do domovine, zaničevane in preganjane? Kaj je bilo drugega? Dobičkaželjnost ne, častihlepnost ne, ker ljudje z ognjem teh dveh strasti niso zvesti! Zrinjski pa je bil zvest; njegova glava je veličasten porok tega. Prijatelj, samo to ti rečem: »Prava zvesta ljubezen zmaguje vedno!«

Beseda se mu je razplamtela v ogenj, velike sinje oči so žarele. Bile so te oči kakor pesem pomladnega neba, čiste, mehke, ponosne... Bilo jim je težko nasprotovati.

V Miranovi duši so odmevale Tinetove besede: Prava, zvesta ljubezen zmaguje vedno!

Čez čas je tiho pritrdil: »Verujem!« Zazrl se je v Tinetovo razgreto lice in prijatelj mu je stisnil roko: »Upajmo, da bo pri vaju dveh zmagala ta ljubezen.«

»V meni je veliko upanje; pa ne samo upanje, ampak trdna vera vedno.«

Miranov pogled je gorel v prepričanju. Tine je zapazil ta ogenj in se je zamislil. — Kaj bo, kadar se dekličino nagnenje pokaže v pravi luči? — Vedno močnejše je veroval v svojo slutnjo.

Na stezi pod silovitim pečevjem sta obrnila korak. Počrnelo zidovje onstran Kolpe je žarelo v vedno jasnejši luči predpoldanskega sonca. V vročih žarkih je nihalo ozračje nad sinjo gladino reke. Iz daljave je brnelo mlinsko kolo v dopoldansko tišino pomladnega dneva...

V srcih obeh prijateljev je bilo svečano po tej pesmi. Umolknila sta vsak v svoje misli.

Pri Treh farah je udarilo ob bron. Bila je enajsta ura. Takrat sta se vrnila, molččča, praznična. Bela hiša ju je pozdravila iz zelenja, ciprese pred vhodnimi vrati so ju objele s svojo sanjavostjo. Miran se je ustavil in razodel prijatelju:

»V dveh, treh mesecih se poročiva z Marijo. Takoj, kakor hitro nastopim zaželeno mesto. Tako ne more iti dalje! Strašno mi je!«

»Razumem,« je odgovoril Tine in se zbudil iz zamišljenosti. Ozrl se je v njegove oči polne hrepenenja in vroče ljubezni in se zdrznil v težki misli.

Po obedu je Miran razložil vsem svoj načrt. Bili so zadovoljni z njim. — Sicer pa, kaj bi odlašali! — Tine pa ni črhnul besedice.

V popoldanskih urah je pisal Miran pismo svoji Mariji.

»Deklica, zakaj nisi prišla? Že vse te dni iščem odgovora na to vprašanje, a ga do danes še nisem našel. To me ubija! O, ko bi vedela, kako silno me boli to tvoje ravnanje, da bi zblaznel! Ti niti ne veš, kako mi je brez Tebe!«

Šopi žarke luči so valovali skozi odprta okna in globoko pod vrtom je žuborel studenec. V Miranu je vrelo, čuvstva so valovila...

»Umiram od hrepenenja po Tebi, dragica; trpim, ker ne vem, zakaj pustiš, da blodim sam po Tvojih vrtovih! Najraje bi se razjokal v to pomlad zunaj zidov. Pa ni solze v mojem očesu, le v duši je velika pekoča boleost, da bi razjedalo kamen, če bi bil v meni. O, pa nimam kamena; dušo imam, mehko in čutečo, — zato boli tem huje! . . .«

Roka mu je omahnila. — O, da je tukaj! Razodel bi ji vso to bol, v trepetu njegovih besed bi morala slutiti bolečino osamele duše. Tako pa . . . mrtve črke, vsakdanje in prazne, brez življenja . . . — Prijel je za popisano list in ga hotel uničiti. — Sam bi šel k njej . . . Toda kdaj? Jutri mora odtod po službenih poslih. — Položil je list na mizo in pisal dalje.

»Pridi, dušica, s svojo belo dušo, da me ozdraviš! Pridi, da ustvariš v meni nov dan in poteptaš temo, ki me muči!«

Drugi dan se je odpeljal. Spremljal ga je Tine, zvest tovariš, prijatelj, brat . . .

V sončnem popoldnevu je potrkalo na vrata šolske sobe . . . Pismo. Marija je pogledala in spoznala. Naprej je vedela, kaj je v njem. Odprla ga je in prečitala. Potem jo je skozi vse ure spremljala misel nanj, ki ga je zavrгла in na njegovo veliko bolečino . . . Otroci so bili glasnejši ob učiteljičini zamišljenosti; kdo bi jim zameril!

V večernih urah ga je prečitala še trikrat. Bila je žalostna. — Zakaj ne more ljubiti tega človeka, kakor ljubi Jankota? Kaj bo, kadar zve za njeno pravo ljubezen? — Toda pomagati ne more. Ali naj žrtvuje lastno srečo za njegovo srečo? In kakšna bo njegova sreča ob njej, če ga pa ne ljubi in ga nikoli ljubiti ne bo mogla? — Rada bi . . . Toda toliko poguma ni bilo v njenem srcu.

Tine je obiskal svojo sestro. V nedeljskem popoldnevu je prišel, a nje ni bilo doma. Ida mu je povedala, da gotovo ni daleč. Počakal jo je v njeni sobi. Silno mu je ugajalo sestrino ljubko gnezdece. Od vseh strani je vel njen izvrstni, nežni okus, od belih zaves na oknih do lepe preproge na tleh, k si jo je izvezla sama. Stopil je h klavirju. Svilen zelenkasto pregrinjalo na njem se je okusno spajalo z belino zaves in zlato lučjo za njimi. Na mizi je ležala bogata, v usnje vezana knjiga, popolnoma nova. Zlato naslovnih črk je gorelo v soncu. Odprl jo je; kar tako iz navade. Na belem listu je bilo napisano: V topel spomin svoji Mariji! — V pisavi je spoznal ostre, moške po-

teze; Miranove nikakor niso bile. — No da; nič čudnega, nič novega . . . Slutnja se je morala uresničiti, sicer bi bil Tine dvomil sam nad seboj. Tako pa, — zopet en dokaz, da pri njem slutnje niso zastoj.

No da, nič novega. Toda Miran? . . . Treba mu bo razkriti, pojasniti mladostno zablodo. Počasi in previdno, da ne bo preveč razočaranja, prevelike bolesti. Tine se ni prav nič čudil svojemu odkritju. Iz dolgočasje je sedel h klavirju. Bil je več v igranju. Sicer pa, — kdo izmed Belokranjcev ne ljubi glasbe! Ni ga pod sinjim nebom naše zemlje! Ta je slehernemu pol življenja.

Zaigral je najljubšo belokranjsko: En hribček bom kupil . . .

Na vodi onkraj vrta sta v čolnu sedela Marija in Janko. V popoldanski tišini so komaj slišno udarjala vesla in nemirno valovanje je rastlo za njimi daleč doli v ovinek.

Pod vrtom se je čoln ustavil. Deklica je prisluhnila:

»Odkod ta pesem?«

Umolknila sta oba in se zamislila. Čez čas je Marija dejala tiho:

»Miranova najljubša pesem. Tako rad jo je poslušal, kadarkoli sem jo igrala doma.«

»Že zopet Miran! Zakaj vendar toliko misliš nanj? To me boli, Marija!«

V Jankotovih besedah je drhtela tiha žalost. Deklica ga je prišla za roko in mu pogledala v oči:

»Ne boj se, Janko, nič ne mislim takega, kar bi količkaj škodovalo najini ljubezni! Ko bi bila imela drugačna čuvstva napram njemu, bi danes ne sedela tu s teboj. Tako pa . . . Sam veš, kako je bilo. Le iz usmiljenja mislim nanj.«

Pustila je njegovo roko in si podprla glavo. Janko je molčal.

Pesem je utihnila. Tine je stopil k oknu in razgrnil zavese. Doli na vodi je opazil vitko postavo v sinji obleki. Marija se je ozrla v okno svoje sobe in vzkliknila. Pograbila je veslo in odveslala k bregu.

»Kdo je?« je hladno vprašal Janko. Iskal je Marijinih oči in ni mu jih izmikala. Zakaj tudi!

»Brat Tine,« je z nasmehom odgovorila. Jankotu je odleglo.

Za hip je pomislila.

»Ali se hočeš seznaniti z njim? Popeljem te gor.«

Fant je okleval z odgovorom.

»Sicer pa, — prav imaš! Bolje je, da mu prej vse razložim. Saj niti ne ve, kaj je prav za prav z menoj.«

Skočila je na trato in mu vroče stisnila roko:

»Na svidenje, dragi!«

Janko je zasanjano zrl za vitko postavo in v blaženih mislih zavesljal v sredino reke.

Brat je z razprtimi rokami čakal sestro na vratih. Objela ga je in poljubila na čelo. Solze so ji privrele v oči in tiho je dejala:

»Tine, sedaj si videl vse.« Dalje ni mogla.

»Ne muči se, Marija, vse vem.« Peljal jo je v sobo.

Deklica si je obrisala solze. Bilo jo je skoro sram pred bratom. Tine pa je zrl v njene oči in razumevajoč je bil njegov pogled.

»Me obsojaš, dragec?« je vprašala potem.

»Nisem mogla drugače; veruj mi, nisem mogla. Ko sem prvič videla Jankota, sem slutila, da je vse končano. Silnejšega nagnjenja nisem čutila še nikdar do nikogar. Sedaj šele vem, kaj je prava ljubezen, ki se rodi sama od sebe. Do sedaj mi je bilo nepoznano to čuvstvo. Miran mi je le še prijatelj, brat . . . Ali moreš doumeti to, Tine?«

Prijela je brata za roko in mu s trepetom zrla v oči.

»Doumem, sestra, in se ne čudim. Ne obsojam te, Bog ve, da ne! Zakaj bi te obsojal? Ali morda zato, ker se je uresničilo tisto, o čemer sem vedno mislil? Preveč dobro sem poznal tvoje nagnjenje do Mirana in videl sem, da to ni ljubezen, ki se rodi sama od sebe. Pa kaj bi ti pravil! Sama veš najbolje.«

»Hvala ti, Tine, za te besede! Ne veš, kaj si mi dal z njimi! Ne morem ti povedati.«

Smehljala se je v tihi radosti in Tine je bil srečen z njo vred.

Dolgo v večer sta se pogovarjala in brat ji je obljubil, da bo namesto nje izvršil težko nalogo: odpreti oči vsem in jim pokazati resnico.

Drugi dan se je Tine vračal. Spremljala sta ga Marija in Janko.

»Dovolite, gospod Tine,« je ob slovesu povzel Janko. »Vašo sestro ljubim iz dna duše in upam, da jo bom znal osrečiti. Tu moja roka!«

»Hvala lepa, prijatelj! Verujem vaši pošteni besedi.«

Prijateljsko je stisnil ponujeno mu desnico.

»Izroči mu moj zadnji pozdrav!« je jeknilo iz Marije, ko se je vlak že pomikal. V očesu ji je lesketala tiha solza.

»Zakaj to?« je vroče dejal Janko.

Marija se je ozrla vanj.

»Oprosti, samo iz usmiljenja. Pokopala sem mu srečo. Toda ne morem drugače.«

Ljubeče se je privila k Jankotu in on ji je v hrepenenju mehko stisnil desnico.

Na daljnem obzorju so vstajale prelestne zarje . . .

Doma je bilo razočaranje veliko. Mati ni mogla nikakor verjeti.

»Moja hči nezvesta! Kako neki se je to zgodilo? Saj ga je vendar rada imela! — Oh, ta sramota! Kaj bo začel ubogi Miran?«

Tarnala je neprestano. Tine ji je razlagal in tolažil.

»Pa bi se vseeno vrnila. Saj tako dobrega človeka ne bo našla nikoli več! Poleg tega, kaj bodo rekli ljudje?«

Slednje jo je neprestano mučilo.

»Le ne poskušajte je odvrniti! Prepozno je! Zakaj bi se vezala s človekom, katerega ne more ljubiti?«

»Kako, da ne? Saj ga je imela rada!«

»Poslušajte, mati! Ali ste vi ljubili mojega očeta z isto ljubeznijo, kakor svojega brata ali kakega drugega svojega znanca? Mislim, da ne! Torej presočajte!«

Tine ni odnehal. Mati se je zamislila in umolknila. — Pravzaprav je to res! Tine ima popolnoma prav. Sicer pa, Marija je zadosti stara in sebi naj pripiše, ako ni ravnala prav.

Polagoma so se domači vdali v misel, da z Marijino poroko z Miranom ne bo nič.

Po nekaj dnevih se je Tine odpeljal k Miranu. To je bila zanj najtežja pot. Ljubil je prijatelja z bratsko ljubeznijo, spoštoval ga in cenil kot odličnega in razumnega človeka. Pravzaprav je bilo tudi njemu žal, da se je načrt za tako lepo rodbinsko zvezo izjalovil. Pa pomoči ni bilo. Dražja mu je bila sestrina sreča.

V sončnem popoldnevu sta se prijatelja odpravila proti Savi. Po stezi sta šla preko bujnih senožeti. Nato sta zavila v smrekov gozdič ob reki. Od planin doli je komaj zaznavajoče velo; žametno nebo nad njimi se je bočilo v razkošni sinjini.

Tine ni vedel, kako bi začel. Miran je neprestano sanjaril.

»Drugo pomlad bo vse drugače. Marija bo pri meni in njena močna duša. Ne veš, prijatelj, kako hrepenim po onih svetlih dnevih!«

Prijatelj je molčal. Zrl je v valovanje reke, a ni videl ničesar. Fant je govoril dalje:

»Svoj dom si ustvariva; lep, sončen in domač. Rož bom nasadil krog nje in ona sama bo najlepša med njimi: kraljica. Da, kraljica! Kraljica mojega življenja, vladarica najinega sončnega ognjišča, mati najinih otrok. Velika je moja vera v vse to in silno hrepenenje.«

»Veruje v vse to!« je Tine z bolečino mislil. »Veruje, niti ne sluti, da je njegova vera prazna. In jaz mu moram odkriti zmoto! O, zakaj, zakaj?«

Umolknila sta. Tine je omahoval: bi ali ne bi . . . Končno se je opogumil. Kaj mu je tudi preostalo drugega!

»Če pa umre, morda danes, morda jutri?«

Sam se je preplašil svojih lastnih nesigurnih besed. Miran ga je vprašujoče pogledal. Čez trenutek je odgovoril:

»Če pa umre, za vse, ne samo zame, potem bi dejal: Bog jo je hotel imeti, pa mi jo je vzel.«

In ko je globlje pomislil v to možnost, se je zdrznil.

»Prevelika bi bila izguba, bolečina neizmerna. Moje življenje bi bilo uničeno in strto. — Nič ne pretiravam, prijatelj. Skušaj se vživeti v moje načrte in presočaj!«

Tinetu ni bilo, da bi presojal lastno boleost, videl je samo prijateljevo in spet je omahoval.

Miran je govoril dalje.

»Če pa bi umrla samo zame, za drugega pa na novo vzcvetela, tedaj . . . tedaj ne vem, kaj bi se zgodilo! . . .«

V očeh mu je zagorelo. Obstal je. Tine je sklenil, da ne nadaljuje. Vendar je čez hip spremenil misli. Bolje, da mu osebno razloži, kakor, da mu v pismu razodene novico. Utegnil bi si v prvem hipu kaj storiti . . .

Položil mu je roko na ramo . . .

»Bodi miren, prijatelj! Končno tudi ne bi bilo tako strašno. Mlad si. Pred seboj imaš lepo bodočnost; kaj hočeš več? Pet jih dobiš na vsak prst, če hočeš. In po vrhu tega lepih in bogatih.«

»Vem vse to! Toda, Tine, ti ne veš, kaj je ljubezen! Resnično ljubiti, ljubiti z vso dušo, z vsem srcem, je mogoče v življenju samo enkrat. Če kdo trdi drugače, je lažnik! Ko človek ljubi drugič, je njegova ljubezen kot cvet brez vonja.«

(*Dalje prih.*)

Valant Milan:

USLUŽBENSTVO TOBAČNE TOVARNE

Uslužbenci ljubljanske tobačne tovarne, med katerimi zavzemajo delavke veliko večino, so tvorili vedno močno in agilno ter izrazito skupino v vrstah krščansko-strokovno-organiziranega delavstva. Že leta 1900. so si osnovali podporno društvo, katerega cilji so bili zelo blizu namenu čiste strokovne organizacije. S tem so pokazali veliko organizatorično silo in smisel za delavsko gibanje. Kmalu za tem so si osnovali strokovno organizacijo, ki je spadala — slično kot železničarska — pod dunajsko krščansko strokovno zvezo.

Dr. Krek je bil ves last tobačnih delavk, one pa njegove sodelavke. Če je bilo treba napraviti dr. Kreku nujno shod, so to opravile »tobakarce« v najkrajšem času in z najmanjšimi stroški. Unionska dvorana se je vedno napolnila po zaslugi neugnanih in razboritih agitatoric. Ves čas pred vojno je bila v tovarni njihova strokovna organizacija večinska. Marksisti so dobili zelo skromno manjšino pri volitvah v tovarni. Strokovno delo je uspevalo.

Po vojni so se organizirali tobačni uslužbenci v lastni strokovni zvezi, toda uspehi organizatoričnega in strokovnega dela so bili vedno manjši.

Žena v papirni industriji.

Marksizem je bolj in bolj dvigal glavo, dokler ni prišel v vodstvo. Krščanski organizaciji je nekaj manjkalo, kar je imela pred vojno. Tistega krekovskega navdušenja in borbenosti, Krekovega duha in krščanske idealnosti so pogrešale delavke, ki so nekoč z zanosom delovale v konzumu krščansko-socialni zvezi in bojevale boje v svoji strokovni organizaciji.

Uslužbenci so sklenili napraviti konec tem razmeram in pričeti z novim delom pod novo streho. 9. junija je bil ustanovni občni zbor podružnice Zveze združenih delavcev za tobačno tovarno. Krščansko misleče delavke so se ga udeležile v impozantnem šte-

vilu. Vesel bi bil dr. Krek tega zбора, ko bi ga videl! Tovariši in tovarišice imajo pred seboj ogromno nalogo: zgraditi novo, močno stavbo, poskrbeti za dotok in izobrazbo mladega naraščaja ter priboriti svoji organizaciji staro moč in veljavo. Po prekoračenju raznovrstnih ovir in krepki volji se jim bo brez dvoma vse to posrečilo. Pogumno na delo, preko bojev do zmag!

Dr. Lovro Sušnik:

ŽENSKI POKLICI

(Tiskano kot predavanje na soc. tečaju K. A.)

(Nadaljevanje.)

IV. PISARNE, TRGOVINE, DENARSTVO, PROMET.

Tovrstne šole pri nas so znane in dobro obiskane. Po 4 razredih srednje šole z malo maturo sprejemajo učenke dveletne drž. trgovske šole (pri nas v Ljubljani in Celju), dalje državne trgovske akademije (pri nas v Ljubljani in Mariboru) ter razne privatne trgovske šole in tečaji (nekateri tudi z nižjo izobrazbo). V Ljubljani je tudi abiturijentski tečaj pri trgovski akademiji, ki ga vzdržuje zbornica za T. O. I.

V državi imamo tudi visoko šolo te vrste, in sicer ekonomsko-komercialno visoko šolo v Zagrebu. Tako je odprta ženskam pot tudi do poklicev, ki zahtevajo akademske strokovne študije, kot n. pr. profesorice na državnih trgovskih šolah in akademijah (tudi iz drugih fakultet), samostojne veletrgovke, izvoznice i. p. ali pa uradnice v večjih trgovskih ozir. industrijskih podjetjih, bankah ali drugih denarnih zavodih. A njih število je še neznatno. Če se morajo že moški le s težavo boriti na tem polju proti juristom, velja to še bolj za ženske, ki na vodilna mesta zlepa ne pridejo. Pač jih je precej na nižjih in deloma srednjih položajih po raznih *denarnih* zavodih kot korespondentke, blagajničarke in pisarniške ozir. računske pomožne moči. Sprejemajo jih tudi državne in poldržavne denarne ustanove, kot državna hipotekarna banka, poštna hranilnica i. dr., a le do določenega odstotka in navadno brez fakultetske izobrazbe.

Pri *prometu* jih je nekaj v specifijskih podjetjih, dalje pri *železnici*, a tu le kot telegrafistke in telefonistke v centralah pa kot blagajničarke in strojepisne, in končno še največ pri *pošti*. Tu je treba najprej napraviti enoletno prakso, potem pa obiskovati (po mali maturi) petme-

Žena — knjigovodkinja.

Beogradu, po veliki maturi pa višji poštno-telegrafski-telefonski 10-mesečni sečni poštno - telegrafsko - telefonski tečaj pri prometnem ministrstvu v tečaj istotam. Delo zahteva zelo veliko spretnosti, pazljivosti in dobrih živcev. —

Čeprav je v vseh teh področjih razmeroma veliko mest za ženske, je vendar tudi obisk trgovskih šol visok tako, da ni lahko priti do službe. Na drugi strani so se še prej ugodni plačilni pogoji zbog krize poslabšali; zato je v vrstah trgovskih izobraženk že precej brezposelnih. Drugod imajo še tujske vodnice ali pa spremljevalke gospode i. p.

V. PRAVO IN NARODNO GOSPODARSTVO

Posamezne vrste produkcijskih strok smo že omenili: tu imamo v mi-slih visoki nacionalno ekonomski in juridični študij, ki sta si v marsičem blizu, ter tozadevne zelo mnogovrstne poklice. Je tu mnogo poti in možnosti, ki so razen sodniškega, državno tožilskega, državno branilskega poklica teoretično pri nas tudi že dostopne ženskam, a v praksi jih je še povsod jako malo. Ker vseh številnih podrobnosti tu ne morem navajati, opozarjam na opise teh poti v mojih »Akademijskih poklicih«; povzamem naj le nekaj važnejših opomb.

Po novem zakonu postanejo ženske lahko že notarke, prav tako odvet-nice, a so še redke (v Belgradu menda tri, v Ljubljani ena odvetnica). Vendar si n. pr. dobre advokatke prav lahko predstavljamo. Tudi konzularno-diplomatska karijera jim je na razpolago, a do zdaj menda nimamo še nobene. Tudi to polje se zdi, bi kar ustrezalo ženski. Časnikaric je že nekaj in so dobre, zlasti za urejanje ženskega, modnega, mladinskega dela listov, a so kot pri moških večjidel še brez akademske izobrazbe, ki se dostikrat zahteva.

Potem pa je cela vrsta mest za juriste v vseh vrstah uprave (državne, banovinske, občinske); ženske tu niti pri politični upravi načelno niso iz-vzete, a so v resnici redke (v Ljubljani menda ena). Tudi v finančno kon-ceptno službo imajo dostop. Je pa še mnogo drugih možnosti v vseh resorih, ki žensk ne izključujejo, a jih morda le neradi sprejemajo. Ker je študentk prava bilo že l. 1930./31. 606 poleg 4361 juristov, si bodo pač še izbrale več teh poti.

Kar zadeva absolventke narodno-gospodarskih šol, imajo vstop deloma v iste službe kot pravniki, deloma pa v one kot komercijalisti, tedaj v upravo, še več pa v banke, borze, gospodarske zbornice, zadružne zveze, in-dustrijska in trgovska podjetja. Omenimo za oboje še ugodne namestitve pri zavarovalništvu, statistiki, O. U. Z. D., Pokojninskem zavodu in drugih so-cialnih ustanovah. Na to socialno zaščitno udejstvovanje bi še posebej opo-zoril, ker se ženski psihi prilaga in je navadno tudi dobro plačano.

(Dalje prih.)

DEKLETOVA POMLAD

(Nadaljevanje.)

IV.

POMEN ČISTEGA ŽIVLJENJA

13. SKRIVNOSTI MALE DEKLICE

Gotovo si že večkrat slišala govoriti, da je čista mladina moč naroda, kjer pa je pokvarjena, tam čaka smrt in poguba vse. Morda slutiš tudi globoko resnico teh besedi. Toda, ali si že kdaj o tem premišljevala, da imajo svoj pomen tudi za tvoje življenje, tvoje vsakdanje življenje?

Ali ti je čistost nekaj samo po sebi umljivega? Ali so šle že temne sence preko tvoje duše? Ali je raj tvojega srca že načet, ali je zlo že na kak način vdrlo? Naj bo že kakorkoli, poslušaj me, svetla ljubezen govori k tebi.

Poučena si že o razvoju svojega telesa in veš tudi za spremembe, ki tako določno ločijo tvoje življenje od otroške dobe.

To je vse v redu in je tudi čisto naravno, ako imaš naenkrat vse drugačno zanimanje za mladeniče in se hočeš radi njih narediti »lepo«, ako ti pozdrav od njih požene rdečico in zmedo poleg skritega veselja v lica, ako bi naletela na nje, ali jih obgovorila. To je vse naravno, ni pa nad vse važno in lahko mi verjameš, da imajo »veliki« prav, ako se nad tem malo posmehujejo. In vendar pravim: pazi, mala deklica, da ne postanejo take reči resne, da te tvoje neugnano hrepenenje ne privede na pota, na čigar koncu smrt in poguba čakata!

14. NE MOŽI SE PREZGODAJ!

Noben zakon ne prepoveduje možitosti se šestnajstletni deklici, ugovarjajo pa toliko bolj zdrava pamet in zdravniške skušnje. V prejšnjih poglavjih si brala, da postane po periodi iz otroške deklice dekle, in čeprav njeni udje ravno tako delujejo, kakor pri popolnoma razviti ženi in se zdi, da je zadosti močna za največji telesni napor, namreč dati otroku življenje, vendar še ni popolnoma dovršen človek. Prav dobro potrjujejo to postave v nekaterih deželah, ki ženo proglasijo takoj po poroki za dosti staro, ne pa za polnoletno t. j. zmožno vršiti pravomočna dejanja šele po dovršenem štiriindvajsetem letu.

Pa ne samo, da duševno ni mlado dekle dovršeno, tudi telesno ne. Njen okostni ustroj ni še popolnoma razvit, do svojega dvaindvajsetega leta še lahko raste. Kako naj torej telo brez kvarnih posledic oblikuje kosti za drugega, ako še nima svoje zgradbe dovršene? Tudi mišice in živčevje še niso zreli za ta napor, so še preveč raztegljivi, nimajo še potrebne napetosti in gibčnosti.

Saj že veš, da ni materinstvo zgolj telesno udejstvovanje. Predvsem mora biti zrela tvoja duša, moraš razumeti življenje in mu v resnih zahte-

vah pritrditi, moraš ga vzeti za nalogo, katero ti je naložil Bog, in katero moraš po njegovih zakonih izpeljati, ker boš od nje nekoč dajala odgovor.

In ako si modro dekle, potem tudi veš, da moraš mnogo stvari vedeti, več kot te jih je mogla naučiti šola, da boš gradila samostojno življenje. Kako boš sicer obstala poleg moža, čigar tovarišica moraš biti, kateremu moraš pomagati, svetovati, katerega moraš podpirati, tolažiti? Ako žena ni zmožna tega, bo zakon za vedno nesrečen.

Torej čakaj, pripravljaj se, zaupaj v Boga, da bo on vodil tvoja pota do velike naloge, katero pričakuje od tebe kot žene in matere!

Ni preveč obžalovanja vredno, da gospodarske prilike večkrat pregodnji zakon onemogočijo. Ako zreli ljudje sklepajo zveze za celo življenje, bo toliko bolj blagoslovljen.

15. ČAKANJE NE ŠKODUJE ZDRAVJU

Zdravo in čisto mislečim dekletom ne povzroča čakanje nobenih posebnih težav. Ako se izogibljejo lahkoživih zabav, lahkomiselnih družb, opolzkih, domišljijo dražečih knjig in tudi svoje telo čisto hranijo, se bodo komaj vzbudile želje v njih, katerih nebrzdanost bi jih privedla na kriva pota. Posebno tedaj ne, ako se tudi duševno pečajo in se z resnim pojmovanjem pripravljajo na svoj ženski poklic. Take žene ostanejo močne in čiste, pa naj pridejo tudi boji, z lahkoto jih bodo premagale.

Je pa tudi manj srečnih deklet, katerih mir je bil razdejan vsled obolesti živcev, vsled zanemarjanja njihove vzgoje, ali ker so bile zašle v slabo družbo in ki so v neprestanem trdem boju s svojo čutnostjo.

Dokler se bojujejo, se ni treba bati za nje. Njihova v boju ohranjena čistost je postala dragocenejša, saj ni njihova krivda, ako se morajo boriti s skušnjavami. So pa v veliki nevarnosti, in zato morajo ravno one izbirati z večjo previdnostjo knjige, zabave in posebno občevanje. Gre za najvišje dobro in tu ni nikoli zadosti opreznosti.

Tem velja: da ali ne! Na jasnem je treba biti do zadnjih misli, do najfinejših predstav naše domišljije, ali pa izpostavljam zaklad svoje duše nevarnosti. Samo polovičarstvo in poskušanje ni nič. Katera se začne igrati z nečistimi predstavami in misli, da bo še zadosti zgodaj pred grehom prenehala, bo doživela, da bo propadla s smrtno gotovostjo greha, ako je ne reši čudež milosti. Zato: Zoperstavi se v začetku!

Ohrani se čisto do velike ure v tvojem življenju, ko bo vzkalilo novo življenje v tebi. Ti *lahko* ostaneš čista, ti *lahko* čakaš. In ne verjemi tistim, ki ti pravijo, da ti bo čakanje prineslo bolezen. Zbole samo tiste, samo tiste si uničijo živce, ki nočejo čakati v čistosti in moči in ki svoje čute dražijo z nečistimi predstavami, ki jim jih vzbujajo knjige, kino in gledališče.

Tvoja narava ima iste zahteve, kakor božja zapoved; zvesto jo izpolnjuj in tvoja duša ostane močna in čista.

16. LAHKOMISELNOST

Besedo lahkomiselnost boš pač samo enostavno razumela. Ne mislim s tem »lahko mišljenje« vesele in čiste mladine, katera se še ni obremenila s težo življenja, ampak mislim na površnost v čednostnem oziru, na lahkotno naziranje, ki ne vidi vrednosti življenja, ki se z nevarnostjo igra, ker vabi, vleče, mami.

Lahkomiselnost pravi: Saj je treba vendar vse znati! In se vrže v blato slabega berila in utone. Pravi: Vedno se ne smemo dati varovati! In izpusti vodečo roko tik pred prepadom. Lahkomiselnost ne potrebuje nobenega pouka več, nobene molitve, nobene spovedi, nobenega sv. obhajila. Vse to prepušča neumnim in pa otrokom! In tako zavirže še zadnjo pomoč. Lahkomiselnost se smeje nesramnim besedam in rečem, kot bi bile to dobre šale in dovtipi. In tako pokaže vsemu svetu, kako revna je postala duša.

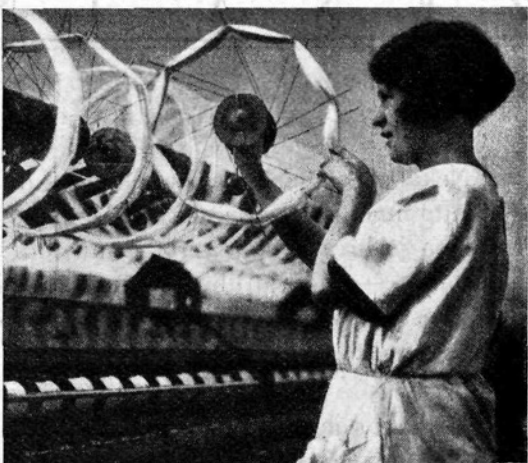
Taka dekleta so po zunanje negovana in čedna, morda celo našminhana in okičena, in ne trpe nobenega madeža na svoji obleki. Toda duša? Te se dajo prav lahko zapeljati in te tudi druge kmalu zapeljujejo.

Čiste ljudi je groza v njihovi bližini, enako misleči se jim pa kmalu pridružijo. Njihova pot vodi naravnost v globino.

17. GREH

Greh ne pride naenkrat nad človeka. Lahkomiselnost ga pripravlja. Hoče se užitka, hoče se dopadenja za vsako ceno. Telo se okraši, tako da je direktno izzivanje za greh. Ali ni tudi moda prav v tem pogledu usmerjena? Soglasje črte in barve ne pride več v poštev, marveč na prvem mestu dražljivost za moško počutnost. In ta se razdraži vedoma, ali nevedoma pri vseh prilikah, kadar se išče razvedrilo in zabava: kino, gledališče, ples. Ali se moreš ustavljati? Ne verjemi, da boš še vedno lahko rekla: ne! Preden se boš zavedla, si že padla, sam Bog ve, kako globoko. In če tudi tvojega greha ljudje ne vidijo, skrit madež samooskrumbe je včasih še hujši kot vse druga. Ali se mar ne vidi, ako je tvoje oko izgubilo odkritosrčni, mirni blesk? Ali mnogi ne opazijo, ako se tako žalostno spreminjaš, greš tako leno na delo, si tako nepotrpežljiva, zanikrna, mrka?

Ne bo dolgo, da nič več ne moliš, skrivaš se tudi pred Bogom in misliš, da se najboljšje skriješ, ako drzno svojega Boga tajiš, in se odpoveš veri. Pojasnil za tak korak je bilo vedno dovolj. Pravijo, da ne more imeti izobražen človek nobene vere, da je

Žena v tekstilni industriji.

asmo za neumne. Ali mar ne veš, da so bili največji učenjaki tudi najbolj pobožni? Ako mi tega ne verjameš, pa preglej življenjepise velikih naravoslavcev in modroslovcev, n. pr. Kepler, Newton, Liuné, Frauhofe, Ampere, Volta, Galvani i. dr.

Nevera nečistega človeka ni nič drugega kakor strah in beg pred Bogom.

18. ZAKON POGINA

Skoraj redno sledi izgubi čistosti, izguba vere in s tem nastopi največja zemška beda.

Vera je za človeka najdragocenejši zaklad, ona je njegov obstoj in podpora, daje mu moč in upanje. In kje je kak človek v teh burnih in razrvanih časih, ki bi ne potreboval moči in upanja? In kaj je ženska duša, ki bi ne vedela, da ravno ona potrebuje za se in za druge neizčrpno mero potrpežljivosti in življenjskega poguma? Ako je *ona* izgubila vero in z njo obstoj, ali je čudno, da pridejo ure, v katerih misli, da ne more več prenašati življenja, in da pride slednjič *ena* ura, v kateri vrže življenje proč od sebe?

Propadanje se vrši zakonito, kakor mora telo pasti zaradi svoje težnosti. Pazi, da ne izgubiš ravnovesja, pazi, da ne prezreš svarilnih znamenj, katere ti dajejo Bog, njegovi namestniki in poslanci.

Toda, kakor je mogoče padajoče telo še zadržati, zato tudi ti ne smeš pasti, ako hočeš biti rešena. Samo hoteti moraš, pa boš videla roko božjo in okusila njegovo dobroto. On ti odvzame vsako krivdo, vse temno od tebe in te obda z lučjo svoje ljubezni in milosti.

Dokler živiš na zemlji, ne moreš tako globoko pasti, da te ne bi božje usmiljenje dvignilo.

(*Dalje prih.*)

Ž E N A I N D E L O

Valant Milan:

SOCIALNA ZAŠČITA USLUŽBENK

Nekateri so mnenja, da delavka ni potrebna zaščite. Na eni strani poteka to mnenje iz želje, da bi dosegla enakopravnost z delavcem, na drugi strani pa je brez dvoma vzrok temu tudi v tem, ker nekateri — predvsem materialisti — hočejo ubiti v ženski osebi ravno tisto, kar je njej svojsko, to je ženskost. Ti drugi hočejo ženo popolnoma vzporediti z delavcem, ji določajo mesto, ki ga ne zmore in na ta način vlogo žene podrejajo in uničujejo.

Vsekakor je res, da je žena drugače zgrajena v telesnem in duševnem oziru kot mož, da ima manjšo telesno moč in da se pri delu prej utruji. To vse moramo upoštevati in priznati delavki pravico do njene posebne zaščite.

Pri Mednarodnem uradu za delo so bili sprejeti radi socialne zaščite delavke ti-le dogovori ter priporočila: Žena, ki je zaposlena v trgovskem ali industrijskem obratu, ne sme vršiti službe 6 tednov pred in 6 tednov po porodu. V vsem tem času mora prejemati dovoljno podporo za-se in za otroka, upravičena je do zdravniške in babiške pomoči. Žena ne sme delati v industrijskem obratu v nočnem času t. j. od 10 zvečer do 6 zjutraj. Državam se priporoča izvesti enako zaščito tudi za delavke v poljedelstvu. Mednarodni dogovor in priporočilo obstoji dalje za določanje minimalnih plač, kjer se te ne morejo urejati s kolektivnimi pogodbami, torej predvsem v gospodinjstvih.

Mnogo držav je šlo pri zaščiti ženske delovne sile še preko teh dogovorov in priporočil. Tudi naša država je šla to pot. Vigred iz leta 1934. je že pisala o naši ureditvi nočnega dela za žene, o delu pred in po porodu, v kolikor o tem obstojajo predpisi zakona o zaščiti delavcev ter o porodniških dajatvah, ki jih nudi zavarovanje. Naj navedemo le še neomenjena zakonita določila.

Po zakonu o zaščiti delavcev ne morejo biti porodnice odpuščene iz službe v času dveh mesecev pred in dveh mesecev po porodu. Odpuščene ne smejo biti, dokler ne ozdravijo, v kolikor njihova bolezen ne traja več kot leto dni, računano od poroda.

§ 236. obrtnega zakona prepoveduje za trgovsko in višje pomožno osebo odpust iz službe. Če pa delodajalec službo že odpove v dobi 6 tednov pred ali 6 tednov po porodu, delovno razmerje ne prestane pred potekom 6 tednov po porodu. Nameščenke imajo po porodu pravico do plače. Po § 326. obrtnega zakona morejo nameščenke porodnice dvakrat na dan po pol ure prekiniti delo radi dojenja.

§ 136. pravilnika o higijenskih in tehničnih zaščitnih merah prepoveduje delo ženam v podjetjih, kjer se uporablja svinec. § 3. delovnega reda pa izrecno določa, da se morajo uporabljati delavke le za lažja in njihovi telesni moči primerna opravila.

Gotovo bi bil položaj naših delavk znatno olajšan, če bi se ti predpisi tudi striktno izvajali.

Uredba o skrbstvu za brezposelne delavce in nameščenke določa, da se vrši posredovanje dela za žene po ženskih nameščenkah ali v sodelovanju z dobrodelnimi društvi in javnimi korporacijami, ki imajo v tem slučaju značaj krajevnega organizma borze za delo. Uredba določa v § 85., da se lahko dajejo ženam in delavcem, starim pod 18 let, podpore v naravi. Izdajanje podpor se lahko poveri državnim, samoupravnim, delavskim, delodajalskim ali zasebnim dobrodelnim društvom, ki prejmejo v ta namen potrebne vsote od borze dela. V okviru organizacije za posredovanje dela se snujejo tudi ženski azili-zatočišča. Dobra organizacija teh azilov pod ženskim vodstvom more brez dvoma mnogo koristiti tudi v moralnem oziru. Azile bi bilo zelo koristno razširiti v tem smislu, da bi dajali brezplačno hrano brezposelni mladini obojega spola, ki je potrebna še prav posebne zaščite in varstva, pa se pri nas ravno zanjo prav nič ali zelo malo stori.

O ZDRAVILIH

T. J. iz Ž. trdi, da nudijo naši zavarovalni zavodi (Okrožni urad, Humanitarni fond itd.) svojim članom slaba zdravila in da imajo uradovi zdravniki naročilo, naj ne zapisujejo dobrih zdravil. Prosi se odgovor na tem mestu glede tega.

Odgovor: Zavarovalni uradi so dolžni nuditi zavarovancem in njih svojem poleg drugih dajatev tudi brezplačna zdravila, ki so bistvene važnosti za zdravljenje. Smoter zdravljenja pa je, popravljati in odstranjevati motnje, ki jih izzivlje bolezen v tem ali onem organu in ublaževati bolečine. Zdravnik mora bolnika čimprej ozdraviti in ga čim hitreje usposobiti za delo. Ta smoter naj doseže z najcenejšim zdravilnim načinom, če je ta način enako učinkovit, kakor vsak drug dražji zdravilni način. Kajpada je ta zahteva veljavna za vsakega zdravnika, za zasebnega in za onega, ki zdravi na račun javne ustanove, zaradi če-

sar ne sme biti razlike med zasebno in javno zdravniško prakso.

V praksi seveda ne gre tako lahko, ker so bolniki često ujetniki zdravilske reklame in poznajo ter zaupajo samo onim zdravilom, ki jih poznajo. To so tako zvane specialitete.

Kaj so specialitete? Je zdravilo, ki se dobiva že pripravljeno v prikupljivi opremi, v določeni količini in posebni obliki ter pod zaščitenim imenom. Nekatere so seveda potrebne in nenadomestljive, toda ogromna večina specialitet je nadomestljiva z enakovrednimi in neprimerno cenejšimi zdravili, ki jih izdelujejo lekarnarji. Ljudje so napačnega mnenja, da je ravno drago zdravilo dobro.

Po teh načelih se morajo ravnati tudi naši javni zavarovalni zavodi, ki brezdvomno nudijo svojim članom najboljša zdravila — čeprav ne vedno najdražja. Takšna navodila imajo tudi uradovi zdravniki.

K O L O D V O R S K I M I S I J O N

OBCNI ZBOR DRUŠTVA ZA VARSTVO DEKLET (Nadaljevanje.)

Kolodvorski misijon. K. m. posluje na glavnem kolodvoru vsak dan od 7 do 22 pri prihodu vseh vlakov, razen tega ob tržnih dneh od 11 do 14 tudi pri odhodu vlakov. Razen tega pa tudi še ob vsaki uri podnevi in po noči, če se prijavi kak prihod iz tujih držav, ali če je treba spremljati k vlaku koga, ki se je vnaprej priporočil za spremstvo. Kolodvorska služba obstoja v tem, da poslujoča kol. pomočnica čaka ob prihodu vlakov in nudi potrebnim: informacije, nasvete, napotke in navodila, dejansko pomoč in oporo potrebnim, bolnim in starim, spremstvo z vlaka na tramvaj, varstvo mladoletnim, boječim, nevajenim in otrokom; zlasti pa, da ima čuječe oko za vse skrite nevarnosti, za zapeljevanje in izvabljanje ter vsakršno izkoriščanje, zlasti pa še za sumljive ljudi, ki bi mladim, neizkušnim dekletom mogli škodovati na ta ali oni način.

Kolodvorsko službo vršita dve poklicni pomočnici in sicer vsak dan izmenoma zaradi potrebnega počitka.

V letu 1935., t. j. od 1. januarja 1935 do 1. januarja 1936 sta imenovani na kolodvoru opravili to-le delo: kratkih informacij glede vlakov, zvez, prestopov, odhodov: 2847 ž., 334 m., skupaj 3181. Informacij zaradi služb 236 ž. Pojasnila za razne železniške pisarne, urade itd. 347 ž., 65 m., sk. 412. Opis raznih potov v mesto: 165 ž., 5 m., sk. 170. Mala pomoč na peronu: 64 ž., 23 m., 22 otr., 16 druž., sk. 125. Navodila za razne urade v mestu: 34 ž. Pomoč pri vstopu na vlak: 44 ž., 7 m., 13 otr., 11 druž., sk. 75. Pomoč pri slabosti, omedlevici: 6 ž., 2 m., 3 otr., sk. 11. Pomoč ponesrečencem z obvezami: 5 ž., 3 m., sk. 8. Pomoč z zdravili 4 krat. Napotek na ambulanco ob velikih prireditvah 28 krat. Pomoč pri božjastnem napadu 3 krat. Pomoč slepim: 14 ž., 12 m., 11 otr., sk. 37. Pomoč gluhonemim: 4 ž., 2 m., 5 otr., sk. 11. Pomoč pri prenosu bolnikov 13 krat. Pomoč pri prihodu živčno

bolnih: 20 ž., 2 m., 2 otr., sk. 24. Rešilno postajo je bilo treba klicati 20 krat. Pomoč prihajajočim ali odhajajočim porodnicam 29 krat. Pomoč pri nenadnem porodu 3 krat. Spremstvo bolehnim in starim do tramvaja: 103 ž., 4 otr., 5 dr., sk. 112. Spremstvo dekletom v zavetišče K. M. 141 krat. Pomoč in nasvet pri zamujenem vlaku 14 krat. Pomoč pri iskanju izgubljenih reči 15 krat. Nasvet tujcem za prenočišče 14 krat. Izročitev potujočih v varstvo sopotnikov 7 krat. Varstvo dijakinj 5 krat. Sprejem odpuščenih kaznjenk 8 krat. Sprejem v varstvo 3 dečke, 5 deklic, sk. 8. Razna pojasnila iz tujine se vračajočim ali tja odhajajočim 98 krat. Pomoč potnikom iz Francije ali tja tja 30 krat, iz Nemčije ali tja 7 krat, iz Holandske ali tja 6 krat, iz Avstrije ali tja 5 krat, iz Italije ali tja 2 krat, skupno 49 krat.

Za vse to delo, ki se vrši na kolodvoru, je treba stalnega študija in zlasti še hitre prisotnosti duha, pa tudi vse polno beležk in zapiskov, ki jih je treba stalno zbirati iz uradnih in časopisnih objav, inozemskih dopisov in iz okrožnic mednarodnega središča v Švici. Tudi sorodne organizacije doma in v inozemstvu pošiljajo zadevna poročila, ki večkrat usmerjajo delo. Kolodvorski pomočniki vodita dnevnik, v katerem je vpisano delo na kolodvoru in ki je s tem v zvezi ter kontrolno knjigo, iz katere je razvidno, kdo je vršil službo pri tem ali onem vlaku. Tako v tem kratkem poročilu ni in ne more biti podano vse delo, ampak le ono, kolikor se da s številkami označiti. Da pa je to delo potrebno in dobrodošlo, pričajo iskrene zahvale s solzami v očeh premnogih, ki so bili deležni pomoči K. M.

Odsek za zavod. Že ob začetku društvenega delovanja se je pokazala potreba vzgojnega zavoda za dekleta, ki so hodisi radi domačih ali življenjskih razmer v resni nevarnosti moralnega propada, kakor tudi za one, ki so v mladostni lahkomišljenosti že zdrknile s pravega pota. Čim večje je postajalo število društvenih varovank, tem bolj kričeča je postajala ta potreba, tem bolj, ker v vsej banovini niti v državi, nimamo vzgojnega zavoda za ogroženo in padlo žensko mladino, dočim je za moško mladino vsaj kolikortoliko poskrbljeno.

Tak zavod mora biti osnovan na družinski vzgoji, z vso vedrino in optimizmom urejenega doma, s poudarkom individualne psihoterapevtske vzgoje. Ves program mora biti v skladu s temi principi, tako da vzbuja v varovankah smisel za urejeno življenje. Obenem mora nuditi zavodska vzgoja usposobljenost za življenjski boj in za pošteno pridobitno delo.

Naloge, da pripomore do ustanovitve takega zavoda, se je društvo od svojega začetka dalje zavedalo in delalo ves čas na to, da se ideja uresniči. Dolgo časa so bili izgledi malenkostni. Pred dobrim letom, ko je gospod nadškof dr. Rožman dal na razpolago gradič Brdce pri Mozirju, je zamisel začela dobivati konkretno obliko. Pozneje se je pač pokazalo, da je gradič bolj pripraven za drugo porabo kot pa za ta zavod. Nadaljen korak je bila postavka v budžetu kr. banske uprave, ki je naklonila 1935./36. vsoto Din 50.000.— za reedukacijski zavod ter s tem faktično položila temeljni kamen snujočemu se zavodu. V imenu društva in vseh, ki bodo kdaj deležne zdravilne vzgoje v zavodu, naj mi bo dovoljeno, da izrečem najiskrenejšo zavaldo gospodu nadškofu in kr. banski upravi, zlasti g. banu, načelniku in inšpektorjem oddelka za socialno politiko in narodno zdravje, obenem s prošnjo za nezmanjšano nadaljno naklonjenost in pomoč.

Društvo, ozir. društveni odsek za zavod ima izdelane vse adaptacijske proračune, osnutek notranje organizacije in vzgojni načrt. Da bo mogel zavod vzorno poslovati v pravnem, upravnem, gospodarskem in vzgojno terapevtskem oziru je stopil v stik s strokovnjaki iz omenjenih strok; radi ožjega in lažjega sodelovanja se bo v bližnji prihodnosti formiral kuratorij za zavod, v katerem bo reprezentiral vsako panogo po en strokovnjak. Pripravljena je tudi prošnja vsem oblastem, korporacijam in vsem dobrim srcem, ki sočustvujejo z nesrečo zanemarjene ženske mladine, za moralno in materialno pomoč. Bog pa naj blagoslovi delo za to tako potrebno, a težko ostvarljivo nalogo.

Delo društvene pisarne. Društvena pisarna je na Masarykovi c. 12 v gostoljubni palači Vzajemne zavarovalnice v neposredni bližini kolodvora, kar je za druš-

tveno delo, zlasti za K. M. jako ugodno. Kolodvorska pomočnica namreč vzame vse stranke, ki potrebujejo daljšega razgovora ali posveta, s seboj v pisarno, kjer je stalno navzoča tudi po ena ali več odbornic, s katerimi se porazgovore vsi zapleteni primeri in se napravi načrt za rešitev težjih vprašanj. V pisarni se tudi spišejo vloge in prošnje za varovanke, načrti za daljša potovanja, zlasti za inozemstvo, pa tudi vsa številna pismena poročila in naprošena pojasnila sorodnim organizacijam doma in na tujem. Tu se tudi izvrši vsa društvena korespondenca.

V društveni pisarni se vrše redne tedenske društvene seje in konference, posveti interni društvenih odsekov, pa tudi razna predavanja v manjšem obsegu, namenjena delavnemu članstvu in članicam odbora v svrhu nadaljne izobrazbe in temeljitejšega društvenega dela.

Pisarna je obenem tudi nekaka prehodna postaja za vse, ki iščejo pomoči in nasveta, od koder odhajajo največkrat v spremstvu kol. pomočnic ali kake odbornice v kraje, kamor so namenjene.

(Dalje prihodnjč.)

P O Ž E N S K E M S V E T U

Tečaji za otroške vrtnarice in nadzirateljice po kolonijah in zavetiščih. Ker je nemška nacionalistična vlada v zadnjem poletju opazila, da ima za nadzorstvo otrok v raznih zavetiščih, kolonijah in vrtcih premalo nadziraljic, ki bi bile zveste njemu svetovnemu nazoru, je odločila, da se v posebnih tečajih take nadziraljice vežbajo. Okrožna in krajevna zastopstva predlagajo mlada dekleta, ki obetajo prav v svetovnem nazoru storiti to, kar se od njih zahteva.

Omejitev znanstvene izobrazbe za nemška dekleta. Sprejem v znanstveno gornjo skupino višjih deklinških izobraževališč je od leta 1937 odvisen od uspešnega izpita v gospodinjskih znanstvih. Ker znanstvene zgornje skupine višjih deklinških zavodov po učnih načrtih ne obetajo dovoljne izobrazbe, je treba, da se ta izobrazba nudi vsem dekletom preden stopijo na višjo stopnjo deklinškega izobraževališča. Izpit obsega teoretično in praktično iz kuhanja (kosilo ali večerja), snaženje kuhinje in doma, poskus iz šivanja, krpanja in mašenja, teoretično in praktično iz pranja in likanja. Ta izprememba se je izvršila zaradi tega, ker bi eno leto gospodinjske izobrazbe, ki je bilo dosedaj v navadi za abiturientinje, tem odvzelo eno leto praktičnega udejstvovanja po položenem izpitu. V podrobnosti pa so točno določena vsa pravila.

V Angliji so v pretekli jeseni preskrbeli bolnikom po vseh župnijah službo božjo.

V posameznih župnijah so dobre in plemenite žene prinesle ali pripeljale na sedežnih vozičkih bolnice in bolnike v župno cerkev k službi božji na gotov dan, ki je bil v naprej za to določen. V večjih mestih je bila za to določena posebna cerkev in so tekmovala katoliške in anglikanske sestre strežnice, da so pripeljale svoje varovance v to cerkev. V Bootle je imel za bolnike službo božjo mons. O' Brien v grajski kapeli St. Jams.

Čebelarstvo nov poklic za ženo. V sedanjih Nemčiji se žene in starejša dekleta zopet izobrazujejo za gojitev čebel. Za to izobrazbo imajo na razpolago več ustanov za raziskovanje čebel in njihovega delovanja, pa tudi več manjših čebelarških šol, kakor tudi privatnih čebelarških podjetij. Eno in pol leta, najbolje eno zimsko in dve letni polletji traja ta izobrazba in konča z izpitom pred komisijo kmečke zbornice. Poklicni izgledi za čebelarico so se izboljšali. Namestijo jih v vrtnarskih, gospodarskih šolah in v delavskih kolonijah kjer potrebujejo take izvežbane moči. Za vse tiste pa, ki se praktično bavijo s čebelarstvom, pa se ta doba izobraževanja seveda okrajša in se njihovo praktično delo le v zimskem semestru izpolni s teoretičnimi predavanji.

Švedske učiteljice naj pomagajo brezposelnim na ta način, da se dajo upokojiti s 55 letom. Tako je bilo določeno z državno odločbo letos in februarju. Posamezni razredi v šolah naj imajo največ

15 učencev, s čemer bi se dalo nadomestiti 850 mladih učiteljic, ki čakajo na službo. Torej tudi drugje ni drugače kakor pri nas.

Vrtnarica na ladji. Hamburg — Amerika proga zaposluje vrtnarice na svojih velikih prekoceanjskih ladjah. V strokovnem vrtnarskem listu pripoveduje vrtnarica, ki je prvič napravila to potovanje, o svojem delu v tem času. Cilj vožnje je bil Newyork. V Hamburgu je imela na razpolago nekaj dni, da je nakupila vsega potrebnega za dolgo pot. Velike posode in zaboji z raznimi trajnimi rastlinami so prišli na parknik. Tako trpežne so morale biti, da so vzdržale pot v Ameriko in nazaj. Tudi za krasitev miz je treba skrbeti v restavraciji. Število vaz za to je odvisno od števila potnikov. Pri dobro zasedeni ladji je treba 30 do 40 vaz oskrbeti z narezanimi cvetlicami. Poleg tega pa ta vrtnarica prodaja potnikom najrazličnejše cvetje za razne veselice na ladji. Med vožnjo je glavno delo vrtnarice, da obnovi vaze, da vse dekoracije neguje in zaliva. Večkrat je treba za kake posebne praznike okrasiti tudi mize in veselilno dvorano. V mali trgovinici, ki jo ima, pa stalno prodaja cvetje za nakit, za kar se posebno zanimajo Amerikanke. Zaradi mehkega morskega zraka cvetlice mnogo hitreje ovenejo, kakor na suhi zemlji. Za zalivanje je treba sladke vode. Težave se pokažejo pri tem, da bi ostale cvetlice stalno sveže. Mala vrtnarija in trgovina na ladji je zavarovana pred tropično vročino z ledenimi cevmi, poleg tega pa ima tudi še ledenico, ki nikoli nima več kot 3° nad 0. Ob prihodu v Newyork je treba zopet skrbeti za povratno vožnjo. Tam čaka vrtnarico isto delo, kakor prej v Hamburgu. Vse kar je

neporabnega, požre morje. Odvisno je od tega, koliko časa stoji ladja. Včasih je to samo nekaj ur in je treba izrabiti čas, da pripravi vse potrebno.

Nemška delavska fronta pripravi vsako leto tekmovanje raznih poklicev, pri katerih zmagovalci dobe stipendije v znesku 1000 R M za nadaljno izobrazbo. Značilno je, da se teh tekem udeležujejo v prav velikem številu dekleta, izučene obrtnice, ki potem večkrat uporabijo to ustanovo za nadaljno izobrazbo v inozemstvu.

Skrb za otroka in družino v tretji državi. Kakor znano, dobe mladi zakonski pari ob poroki posojilo. V letu 1933 je bilo tega posojila deležnih 141.600 parov, leta 1934 224.600 parov, leta 1935 156.400 parov. Tudi posojila za vsakega rojenega otroka so se nudila v zadnjih letih. V letu 1933 je dobilo to pomoč 13. 600 družin, leta 1934 130.000, leta 1935 155.000 družin. V letu 1934 so ta posojila znašala v prvem četrletju 86% vseh, v drugem četrletju 60%, v tretjem četrletju 66% v četrtem 54%. Število porok v letu 1932 509.597, v letu 1933 631.152, v letu 1934 731.431, v letu 1935 650.000. Število rojstev 1932 978.210, v letu 1933 956.971, v letu 1934 1.181.179, v letu 1935 1.265.000.

Državna zveza na otrocih bogatih držav Nemčije bo imela 6., 7. in 8. junija v Kölnu svoj letno zborovanje.

Pomožna ustanova »Mati in otrok« v Nemčiji ima 24.217 pisarn in ustanov s 100.000 pomočnicami. Denarna sredstva za vse te ustanove so bila nabrana v peterih javnih zbirkah, ki so prinesle 14³ milijonov.

IZ NAŠIH ŽENSKIH KROGOV

PRIREDITEV KAMNIŠKEGA DEKLIŠKEGA OKROŽJA V GROBLJAH

Dne 17. maja se je vršila izredno lepa in pestra prireditev, pri kateri so sodelovali skoro vsi dekliški krožki kamniškega okrožja.

Ob pol štirih je bilo v dvorani že vse živo, — in kaj bi ne bilo — saj je bilo

zbranih nad dvesto deklet, mladih, zdravih in veselih! Prihitele so iz Kamnika, Domžal, Homca, Mengša, da ne pozabim Grobelj — in pa Brda — od koder so napravile korajžno peš precej dolgo pot s svojo požrtvovalno voditeljico. Prirediteljice v Grobljah so to upoštevale in zelo okusno pripravile za vse malo južino —

tako, da se je vršila prireditev »pri pogr-
njeni mizah«.

Najprej je dekleta toplo pozdravila
preds. V. D. K. sestra Pogačnik Marija iz
Ljubljane in izrazila veselje vodstva nad
delavnostjo Kamniškega okrožja, ki se je
ustanovilo iz lastne inicijative 26. jan. 1936
in ki je organiziralo to skupno prireditev
ob sodelovanju vseh krožkov. Za njo je
imela kratek, jednat nagovor gdč. Scuber-
tova ter očrtała glavne idejne smeri dela
v prosv. krožku. Poudarila je, da je nalo-
ga deklet gojiti v krožku: *pravo družab-
nost, pravo deklišтво in poglabljati versko
in kulturno življenje*. Tople in iskrene be-
sede svoje delavne voditeljice so dekleta z
navdušenjem pozdravile.

Nato so se vrstile točka za točko: petje,
deklamacije, rajanja, razni resni in šaljšivi
prizori. Vsak krožek je pokazal nekaj svo-
jega. Pestro in lepo uspelo akademijo je
zaključila pesem »Povsod Boga«, katero so
najprej spremljale mladenke iz Domžal s
simboličnimi vajami, zadnji kritici pa so
ognjevitno in z zanosom stoje zapela vsa
dekleta zbrana v dvorani.

Navdušene za skupno delo in z najlep-
šimi vtisi smo se vračale domov.

Naj plamen ljubezni do Boga, do prave
izobrazbe in poštenega veselja ne ugasne,
ampak prilivajmo mu v vztrajnem krož-
kovem delu, pri katerem naj sodeluje vsa
članica. — Bog Vas živi, sestre!

V. D. K.

KRI KRISTUSOVA

Pod žarki julijskega sonca,
rdeča vrtnica dehti
opojno, kot bi jo rosila
presveta Jezusova Kri.

Ko svet je taval v strašni noči,
in duše jokale v temi,
na Oljski gori čelo moči
Jezusu — presveta Kri.

Začetek je na Oljski gori,
a konec na Kalvariji,
kjer je za naše grehe tekla
do zadnje kaplje rešnja Kri.

A dasi je bilá prelita,
med nami vendar še živi;
duhovnik vsak dan izpreminja
vino v Jezusovo Kri.

Premili naš slovenski rod,
kako te ljubi tvoj Gospod!
Za tvoje odrešenje
dal svoje je življenje.

O slovenski starši vi,
z rešnjo Krvjo poživljeni!
Bogu v hvaležno povračilo
dajte sinov-duhovnikov obilo!

Zagrebska Slovenka.

SRCE JEZUSOVO

Spet rožni junij je zacvel in že odšel
in z vonjem lilij nas obdal,
želi, da v svoje čiste vence
poveže tudi vse Slovence.

One, ki so v domovini
veselega srca,
pa tudi one v tujini,
ki nima srca kot mačeha.

Kot šopek vrtnic na oltar
nesimo svoja srca v dar,
zaživimo vsi življenje novo
in častimo Srce Jezusovo.

Naj njegovo nam Srce kraljuje,
z nami božje naj Srce zmaguje,
naj naše bolne duše zdravi
in srca nam krepča v težavi!

In kadar bo Sodnik Gospod sodil naš slovenski rod, se spomnil bo obljube svoje, ker smo častili ga skozi vse hude boje.

Takrát nam zadnjo solzo bo obrisal, saj nas v svoje je Srce zapisal, prenehalo bo vse trpljenje, sprejel nas v večno bo življenje.

Zagrebska Slovenka.

Zagrebska Slovenka: Le pesnikujte in si krajšajte čas v tujini. Zapomnite si pa, da ni še vse pesem, kar mislite, da je. Če čitate te dve, boste našli pač mnogo bistvenih napak. Spisujte si pesmi v zvezek in naj bodo samo za Vas!

Begunje na Notranjskem. Naš deklinški krožek obstoja zdaj tretje leto. So torej začetne težave za nami. Članice se rade zbirajo k sestankom, ki se v zimski dobi vrše vsak teden v četrtek popoldne. V poletju pa so nam sestanki tudi ob nedeljah skoraj onemogočeni. Komaj vsak mesec enkrat se moremo sestati. Vsako leto napravimo kak izlet, da se malo razgledamo po naši ožji domovini, ki so ji tako krivično določene meje.

Prvo leto smo bile v Borovniškem peklu, ki je znan po svojih petero krasnih slapo-

vih. Lansko leto pa nas je vodil naš rojak preč. g. msg. dr. Debevec preko državne meje v zasedeno ozemlje Italije. Z obmejnimi kartami smo si mogli ogledati prekrasne naravne prostore v Škocjanu, skozi katere ima svojo naravno strugo voda iz Cerkniškega jezera. Za opis te skrivnostne vodne poti in mogočnega mostovja, ki ga ni gradila človeška roka, je pred par sto leti prejel zgodovinar Valvazor članstvo Londonске Akademije znanosti. Trideset se nas je veselilo umetnine in krasote Stvarnikove, ob kateri smo tudi bridko občutile:

Naš raj je tujcem zdaj lastnina . . .

Nad našim otožnim občutjem je zmagala pesem:

Slovenska zemlja, zemlja krasna,
kristal iz božje roke vzet . . .

ki je krajšala in lepšala našo pot proti domu in se nazadnje izlila v spev:

V trudu in znoju polnem radosti
domu gradimo slavo in čast.

Letos tudi pojdemo nekam. Kam? Bomo povedale pa drugič! Pripravljamo se za tekme. Bo spet enkrat živahno življenje! Vsem dragim sestram Vigrednicam širom naše ljube domovine in preko njenih meja, kjer se sploh čita slovenska Vigred, pošiljajo prav pristrčne pozdrave

sestre na Notranjskem.

Ž E N A - G O S P O D I N J A

NEGA SOBNIH RASTLIN

(Predavanje ravn. mest. vrtn. g. I. Laha v ženskem odseku Šentpeterske prosvete.)

(*Nadaljevanje in konec.*)

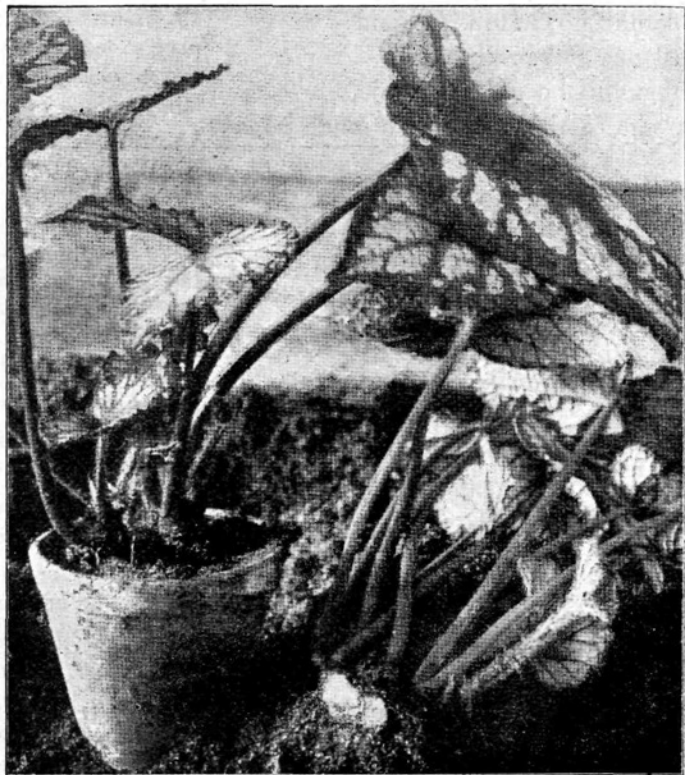
Tulipan. Če jih v jeseni presadimo in denemo v klet, pa zalivamo toliko, da je zemlja vlažna, napravijo čez zimo poganjke. Čez 3 mesece jih prenesemo na svetlejši in toplejši prostor in do marca se nam tulipani razcveto. V velikih množinah goje tulipane na Holandskem. Doma so pa v Turčiji. V haremih so imeli najlepše tulpe in po vročih arabskih vrtovih največ čebulic. Potem so prišle na Holandsko in pred kakimi sto leti je bila taka manija, da je bila ena novovrstna čebulica vredna

1000 gl! in so nastale prave akcijske družbe po vsej Holandiji. Preorjejo velike komplekse in posejejo, da je cela njiva tulipanov. Včasih so smatrali gojitev tulipanov za tajnost, danes pa doseže količkej spreten sobni vrtnar prav lepe uspehe. Pri Čehih, v Nemčiji in na Angleškem obstojajo posebne vrtnarske šole, kamor pošiljajo dekleta, da se izobrazijo v vrtnarstvu, kot pri nas v gospodinjstvu.

Popel je rožica, ki rabi precej gorkote. Ima zelene liste in napravi cvet živordeč kot pri nas pomaranča. Cvete avgusta, a je pri nas malo znana. Razmnožuje se s potaknjenci in ne rabi posebne nege, samo zmrzniti ne sme čez zimo.

Šmarnice. Nemci in Holandci jih imajo kar na prostem dve do tri leta. Imajo debele čebulice, ki jih potem razpošiljajo. Mi jih posadimo v zaboječek, denemo na štedilnik in pokrijemo z vlažnim žaganjem, pa nam jan. ali febr. že cveto. V Hamburgu imajo posebne ledenice, kjer shranjujejo očesa, da jih imajo za vse leto.

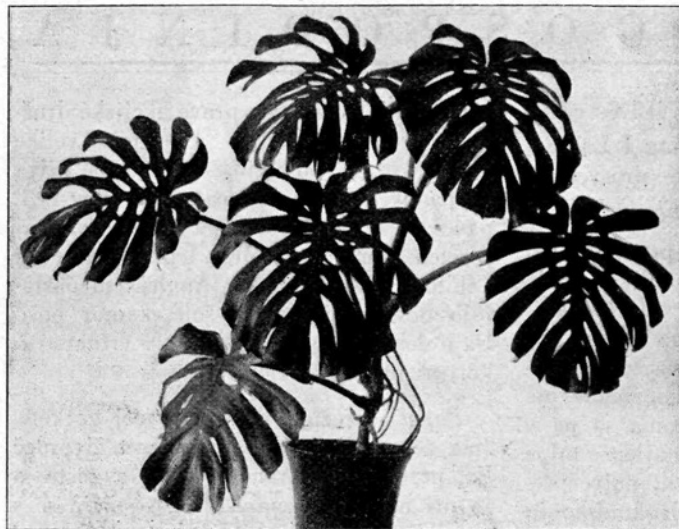
Filodendron se prav dobro drži, kdor zna dobro z njim ravnati. Doma je v Srednji Ameriki. V tropičnih krajih je navadna plezalka, ki se spenja po drevesih, da dobi dovolj hrane. Da ujamejo listi dovolj svetlobe, so razrezani in tako nastavljeni, da drug drugemu ne delajo sence. Ker je plezalka, ji poganjajo koreninice po 20 m dolge. V pragozdu zraste v enem dnevu za eno ped. Ko pride v zemljo, začne črpati hrano iz zemlje. Sonce mu ne prija. Dobro se počuti v

Begonija (razmnožitev s prerezom).

senci, toda je občutljiv za prepih. Ne ugaja mu, če ga obračamo. Kadar ima preveč koreninic in ga ne presadimo, ko postane rumen, tekom enega meseca listi odpadejo. Ni prav, če ga premalo zalivamo, če ga pa preveč, se zemlja skisa. Treba ga je vsak teden z mlačno vodo umiti. Razmnožuje se lahko. Kakor hitro ima polno koreninic, ima rad močno zemljo. Je hvaležna in lepa rastlina.

Kobeja je rastlina, ki pleza 3 do 4 m visoko. Zalivamo jo enakomerno z mlačno vodo. Pri nas je navada, da zalivamo v podstavek, kar pa ni prav, ker rastlina vsrka samo toliko vode, kolikor jo res rabi. Kar je odveč, izteče.

Filodendron.

Krizanteme razvijajo danes cvetove, ki imajo 20, 30 do 50 cm v premeru. Doma so na Japonskem. Japonska cesarica ima poseben vrt, kjer goji krizanteme, ki imajo 60 do 65 cm v premeru. V Evropi teh cvetov ne vidimo, le izvoljence povede cesarica na kraljevski praznik krizantem v ta vrt, da se vesele prekrasnega cvetja. Imamo malo- in velikocvetne krizanteme. Krizantemo lahko vzgojimo v grm na ta način, da ji odrežemo vršiček, zato pa žene stranske poganjke. Razmnožujemo s potaknjenci. Krizanteme, gojene v lončku, zahtevajo redilno zemljo. Ako hočemo vzgojiti lepe, velike cvetove, moramo vse popke razen najmočnejšega odščipniti. V tem času potrebujejo krizanteme mnogo hrane, ki jim jo nudimo v mešanici kurjeka, gnojnice, kalija in kostne moke. Po 15. maju jih posadimo na prosto. Tako gojene krizanteme so dosegle tudi že premer 25 cm.

Klivijski cvete spomladi proti veliki noči in je zelo stara roža. Imamo precej novih vrst, ki imajo tudi po 30 do 40 cvetov in ker se ti ne razcveto vsi naenkrat, cvete po več tednov. Nekatere krepke klivije zacveto septembra ponovno. Ko neha rasti, prenehamo z zalivanjem, kadar pa začne poganjati, zalivamo bolj in bolj. Kliviji ne smemo prst zamašiti.

Kliviji podobna je *amarilis*, ki pa ima čebulico, medtem ko ima klivijski koreniko.

Tuberoze so rože čebulnice, ki poženo meter visoko in imajo po prst ali dva široke cvete močnega duha. Spomladi jih posadimo v lonček v gorko gredo.

Kaktej imamo na tisoč vrst. Najbolj hvaležna je božična kakteja, pač pa zelo nežna. Zraste v cel grmiček. Iz izkušnje vemo, da vsaka kakteja ne prenese, da bi jo človek prenašal okrog. Treba jo je postaviti v isto lego nazaj, če smo jo presta-

vili, potem pa lepo raste. V dobi rasti jo je treba enakomerno zalivati s postano vodo. Če na to pozabimo, je kakteja izgubljena. Toda, če delamo z njo nežno, nam čez 14 dni razvije krasen cvet, ako jo imamo na toplem, še prej in se razcvete ravno na božični večer.

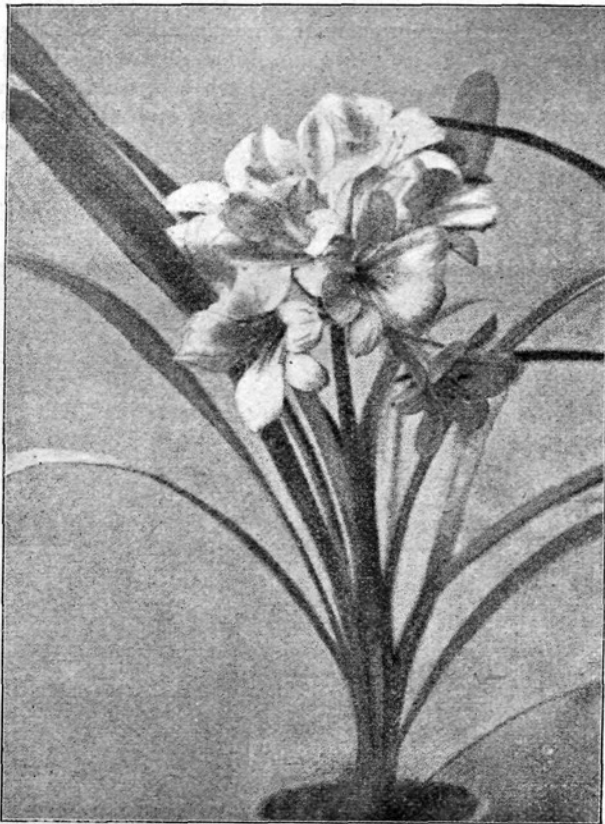
Silno lepe so *agave*, ki so doma v Afri-

Krizantema

ki. Zato rabijo zemljo, ki sliči njih prvotni domovini. Toda kljub enakomernemu zalivanju in skrbni negi, se nam vzgoja ne posreči vedno. Treba je veliko potrpljenja in ljubezni.

Kraljevska begonija. Če vzamemo starejše liste in jih položimo v zabojček z mivko in listnato zemljo, nam iz srede žil požene nov poganjek. Imamo jih vseh mogočih vrst. Kultura je lahka. Rabijo lahko gozdno zemljo in senco. Kadar rasto, jih je treba močno zalivati, ko nehajo pa manj. Na prepihu ne uspeva.

Klivija.

Cereus ima strupeno trnje, cvet, ki se odpre ob 8 zvečer, ob 4 zjutraj pa skupaj zleze, je zelo lep. Tudi pri tej rastlini je treba veliko potrpljenja. Včasih se kdo muči po 10 do 15 let z vzgojo, potem pa vse skupaj pusti, ker ne doseže uspeha.

Filokaktus je zelo lepa rastlinica vseh mogočih barv.

Enopucija ima to lastnost, da, če se je dotaknemo, dobimo izpuščaj po celi roki. Na vrtu ali na balkonu napravi lepe vijoličaste cvete *cobeas canduis*. Sejemo jo zgodaj spomladi, raste dobro.

Japonska kutina je jako čedna na vrtu, še lepša pa v vazi.

Solan spada med krompir. Imajo ga po vrtovih. Na jesen napravimo potaknjence, drugo poletje pa cvete. Je prijetna rožica, ki ne da preveč dela. Cvete belo.

Na balkonih dobro porabimo *petunijo* z zrežljanimi listi in pisanim cvetjem.

Cala tudi ne dela sitnosti.

Z rožami je pač tako: vedeti moramo, kje je prej rastla in potem ravnati njeno vzgojo in nego. Zgodi se, da imamo iste rože kot naša soseda in vendar njej uspevajo, nam ne. Potem jo pač enostavno opazujemo, kako jih zaliva in kakšno zemljo jim da, da dosežemo, zakaj njej dobro uspevajo, nam pa ne.

Slike k temu članku so last »Mohorjeve« iz knjige C. Jeglič: »Naše prijateljice«.

Knjigo »Naše prijateljice« je izdala Družba sv. Mohorja v Celju. Broširan izvod stane Din 36, v platno vezan Din 44. Knjiga se dobi v vseh knjigarnah. Udje Družbe sv. Mohorja jo dobijo 25% ceneje, če jo naročijo naravnost pri založnici.

Pridna gospodinja vedno skrbi, da imajo člani družine čisto in snažno belo perilo. Zato pere dosledno le z *Zlatorog-ovim terpentinovim milom*. *Zlatorog-ovo terpentinovo milo* ni samo le res dobro, temveč je v rabi tudi zelo izdatno in ne škoduje niti najfinejšemu perilu. Kder hoče dobro in poceni prati, ta pere le z *Zlatorog-ovim terpentinovim milom*.

KUHINJSKA UMETNOST NAŠIH NAROČNIC

(Nadaljevanje.)

Pečenjak (štrukelj) s svinjskim mesom. Iz 15 dkg gladke moke, 1 male žličice olja, ščepa soli in po potrebi mlačne, skoro mrzle vode pripravimo srednje trdo testo, ki ga lepo svilenogladko ugnemo, oblikujemo v hlebček in ga položimo na z moko poprašeno desko in pokrijemo skledo ali kozico in pustimo, da 20 minut počiva. Med tem časom razbelimo 6 dkg presnega masla zmerno vroče, stresemo vanj 20 dkg

srednje drobno sesekane kuhane gnjati in dodobra premešamo. To stresemo v skledo, da se ohladi, potem pridenemo 3 rumenjake, nekoliko drobno sesekljanega peteršilja, ščep popra in nekoliko kisle smetane, da nastane mehak, sočen nadev. Končno stepemo še 3 beljake v sneg in dodenemo še kake 4 dkg drobtinic. Ko je nadev tako pripravljen, vzamemo testo, ki je počivalo, ga na dobro pomokanem prtiču nekoliko zvaljamo, pomažemo z oljem in z rokami raztegnemo, da je tanko kot papir, obrežemo debele robove in razgrnemo nadev po testu tako, da na podolžni strani ostane za dve dlani praznega testa. Potem zavijemo v štrukelj in s pomočjo prtiča zavalimo do roba tako, da je nenadevano testo kot nekako pokrivalo, da nadev ne uhaja. Ko ga položimo na pecilno ploščo, ga pokapamo s približno 4 dkg raztopljenega presnega masla. Ko je lepo zarumenel v vroči pečici, ga polijemo s četrtinko vrelega mleka in ga spečemo do dobra, t. j. dokler vanj zabodena igla ostane popolnoma čista. Za na mizo ga razrežemo v lepe porcije in serviramo z endivijo.

Gospodinja Katica K. iz R. piše: Mnoge gospodinje se pritožujejo, da jim snaženje (ostrganje) novega krompirja vzame toliko časa. Preizkusila sem to-le pomoč: Kovinska gobica, ki je na prodaj v večini železnih trgovin za snaženje loncev, mi pri tem pomaga. Krompir najprej operem, potem naglo odrgnem s kovinsko gobico, ki jo rabim samo zato, še enkrat operem in s koničastim nožkom iztaknem očesca. Na ta način osnažim v 10 minutah do 3 kg novega krompirja.

Krompirjeva juha pripravljena s peteršiljem, porom, majaronom in materino dušico, napravi to tako malo upošteevano juho glede okusa v juho višje vrste.

Jajčna jed z zelenjavo. Pest zelenjave: majaron, peteršilj, drobnjak, žajbelj, rožmarin, kiselco, mlade koprivice sesekljam na drobno, zmešamo z nekoliko sesekljane čebule, trohico stlačenega česna in žlico moke ter dušimo v presnem maslu. Ko se je vse ohladilo, dodenemo 4 do 5 raztepenih jajc, nekoliko osolimo in iz tega testa napravimo majhne hlebčke, ki jih spečemo kakor polpete.

Zelenjadna maža za na kruh. Dobro oprane zelenjave: drobnjak, dil, kiselco, krešo, meta, drobno sesekljam in gladko zmešamo s presnim maslom. Z nekoliko sesekljane limonine lupinice in par kapljami soka in nastrganim sirom to še zboljšamo.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

Odgovarja dr. M. Justin

P. Kl. Žalostna pomlad. Stara 22 let. V cerkvi pri maši se Vam je naenkrat začela glava stresati in to se Vam sedaj vedno ponavlja tudi pri drugih prilikah in ste hudo žalostni radi tega. Ta križ Vam je neznosen. Češ: še poročiti se ne boste mogli radi tega, ker vsak išče le zdravo dekle. Tudi v cerkev ne upate, ker se Vam tam vedno pojavlja in se bojite ljudi. Če Vas kdo opazuje, tedaj se Vam tresejo tudi roke.

Jaz Vašega stanja ne vzamem kar nič tako tragično. To bo prešlo, če boste Vi hoteli. Ne mislite na to in delajte kar naprej svoje delo. Tako bo minilo in sami se boste čudili, da ste to reč tako resno jemali — nekdanj, ko ste bili mladi. Če pa fant gleda na kake take malenkosti, pa vedite, da Vas z dušo ne bo nikdar ljubil in tak ni za moža Vam in nobeni pripraven. Zdravila pa jemljite ali pa ne, kakor hočete.

Velika skrb. Stara 25 let, srednje močna in nimate redne perijode. Že v začetku Vam ni bila redna. Sedaj imate perilo na 4, 5 ali 6 tednov, to je od 28 do 42 dni. Zdravnik je ugotovil slabokrvnost. V družbi ste vsa razbeljena v glavo in Vam je to sitno. V dvomu ste, ali se smete poročiti ali ne.

Če ni zdravnik ugotovil nobene druge bolezni kot slabokrvnost, potem je treba to ozdraviti in bo perilo postalo redno, ko bo organizem v redu. Sicer pa zakon ni zdravilo za boleznitake vrste. Menim, da se prej okrepite in opazujte perijodo natančneje in štejte dneve, ne tedne in redno zapisujte začetek vsake perijodne krvavitve vsaj 5 mesecev, nato poročajte zopet, pa Vam bom nekaj pozneje sporočil, ko se omožite. In ker želite otrok v zakonu, Vam lahko zagotovim, če bo tudi mož zdrav seveda, da lahko upate, da ne boste brez njih.

A. S. Gor. V. in K. Polašča se Vas že obup in brezup. 6 let že bolehate in nič več upanja nimate na ozdravljenje.

Iz desnega ušesa Vam teče pet let gnoj, ob perijodi celo kri. Perijoda da je redna na 28 dni, toda traja 8 dni in roke in noge Vas bolijo. Edino zadnje dni pred perilom se počutite zdravo. Tek do jedi imate izvrsten, a se ne zredite nič in menite, da imate celo gliste. Umreti se ne bojite, toda za svojega sina hočete še živeti, da ne bo sirota. Jokate, delate in trpite zanj in on z Vami in to dan na dan.

Ves Vaš obup je nepotreben. Sonce v uho! Sinko naj Vam ga nastavlja, sonce tudi v grlo, od 5 minut dalje vsak dan pet minut več in to zunaj na prostem in to vse leto do jeseni. Ne močite ušes! Glede perijode nič skrbi. Vse prav za Vaše stanje. Glist nimate. Le preveč delate in preveč skrbite. Mirno delajte svoje opravilo in vzgajajte sinka strogo in ga ne crkljajte, ker ne bo za življenje, če ne bo strogo in modro vzgojen.

Vigrednica M. 4 mesece ste že bolna in bolehate na posledicah »španske« in pljučnice. Kar zebe Vas in tresse večkrat, tako da ste po potenju vsa oslabela. Bolečine v hrbtu in okoli srca pa Vam delajo največ sitnosti. Bleda ste in nič se ne zredite. Imate pa 2 otroka. Mrzle vode se bojite, ker Vam škoduje. Nervozna ste zelo in vsaka najmanjša stvar Vas razburi. (Kandis sladkor je ono, kar pravijo »Kangelcuker« in je rumen.)

Po popisu imate več zraslotin v rebrni mreni in okolici, kakor je to po »španski« v nešteti primerih. Sončite se! Ko bo dosti sonca, začnite enkrat dopoldne, enkrat popoldne, v začetku pet minut, nato vsak dan po pet minut več. V začetku kar v obleki, nato se počasi začnite vsak dan bolj odkrivati; najprej bosa ležite na soncu, pa ne na travi, temveč na deski, nato gole roke, nato roke in gola do kolen in šele 8.—10. dan gola do pasu in vedno se obračajte tako, da se vsa presončite. Ko pridete enkrat do tega, da boste že po 1 uro na soncu, boste čutili, da bo bolje. Po sončenju pa vedno malo posedite v senci na klopi. Za sončenje mora biti pa brezvetroven dan in prostor ograjen desno

in levo in zadaj, da se lahko neženirano sončite. Poročajte potem, kako je in kako to delate, da se ne boste napačno sončili.

Palček 3. Križ Vas vedno boli, odkar ste od leta 1929. nekaj dvignili in ker morate neki bolnici streči in jo večkrat dvigati, Vas to zelo moti. Tudi se Vam pred očmi večkrat stemni in zaspanost se Vas prijemlje. Med rebri na levi strani Vas pa zbada, srce Vam neredno bije.

Opisujete, iz česar bi sklepal, da ste potrebni rentgenološke preiskave in nato zdravljenja. Morda bo tudi Vas obsevanje, sončenje dvignilo. Poskusite!

Sonček. Razveselili ste se odgovora v »Vigredi«. Tudi jaz sem zadovoljen. Koliko smete zaupati svojemu zdravju? Vse, če se ravnate tako, da Vam ne bo nič škodilo in vse le koristilo. Srčni mir silno podpira zdravje in ga krepi, kakor ga žalost, tuga, jeza, prepir in temu slično oškoduje. Tega se moramo vsi zavedati. — Oni mozolji po obrazu in životu naj Vas nič ne motijo, to bo prešlo s časom, samo le preveč jih ne stiskajte in gnjavite. — Termometer dobité v vsaki lekarni in meriti se morate naučiti. Saj to ni težko. Živo srebro v spodnjem delu morate zbiti pod štev. 37 in nato v usta ali pod pazduho po 5—10 minut, potem pa pogledjte. Dokler stoji živo srebrna nitka pod 37, je vse v redu, če je nad 37, potem imate že zvišano temperaturo, torej nekaj ni v redu. Sicer pa: korajža in veselje do življenja in dela, pa boste zdravi!

VPRASHANJA VIGREDNIC

Vigrednice, ki imate večje kuhinje, hotel, restavracijo, gostilno, sporočite to uredništvu in pristavite, če potrebujete v svojem domačem obratu katero učenko.

Katera Vigrednica, lastnica frizerskega salona, bi vzela v uk mlado čitateljico »Vigredi«?

Čitateljica »Vigredi«, v velikem pomanjkanju, ki je že včasih za kak list, tudi za »Vigred« kaj napisala, želi izvedeti, kje je »pisateljski podporni fond«, ker bi se rada obrnila nanj za podpore. Pojasnila prosi na uredništvo »Vigredi«.

DOBRE KNJIGE

Pirhi. Knjiga bolgarske mladinske proze. Iz bolgarščine prevedel Tone Potokar. Izdala in založila Mladinska Matica. Tiskala Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Za letošnjo veliko noč je izšla ta lepa mladinska knjiga. V njej je 25 krajših in daljših sestavkov za otroke, ki pa jih bodo tudi odrasli radi in z veseljem čitali. Krasi jih nad 70 slik in vinjet naših najboljših ilustratorjev. Prevod je zelo posrečen, da se kot tak prav nič ne opazi, ampak je vsaka povest, pravljica i. dr. povsem naša. Knjiga bo za marsikateri praznik in god za naše male prav prijetno darilo.

Pasijon. Ksaver Meško. — Gospodovo trpljenje je podano na čudovito lep način. V treh prisposodobah: Kajn in Abel, Abraham daruje sina Izaka, Dobri pastir pripravlja pot pravemu Gospodovemu trpljenju. To je podano v sedmih skrivnostih: Jezusov slovesni vhod v Jeruzalem, v vrtu Getsemani, Peter Jezusa zataji, Juda, Jezus pred Pilatom, Križev pot, Na Kalvariji. Sklepna pesem je pripravljena z notami (V. Vodopivec). Ta pasijon je zelo posrečen in prav posebno primeren na prostem. Igralci imajo zelo hvaležno delo in so zlasti posamezni prizori čudovito lepi. Besedilo je silno močno in izbrano; vidi

se, da ga je napravil pravi pesnik. — Pasijon je izšel kot 81. zvezek Mohorjeve knjižnice in stane broš. Din .—, vezan Din .—; za ude

Dr. Franc Detela »Zbrani spisi« II. zv. *Prihajač in Pegam in Lambergar.* Družba sv. Mohorja je izdala že I. zv. Detelovih Zbranih spisov, ki je obsegal štiri povesti; zdaj je izšel II. zvezek. Kot častno nalogo pa smatra, da izda vse njegove spise, ki pa bodo obsegali 12 zvezkov. Tako bo to veliko delo, ki ga ne bo smelo manjkati v nobeni knjižnici, ne v društveni, ne v zasebni. Kdor naroči celotno zbirko vnaprej, bo cena znatno nižja za vse zvezke. Tako n. pr. stane ta zvezek le Din 66.—, sicer pa broš. Din 72.—, vez. Din 88.— To zbirko urejuje dr. Jakob Šolar, ki doda vsakemu zvezku obširen uvod, ki se nanaša na zgodovinski postanek povesti, literarno analizo in oceno ter tudi razlago posameznih mest, ki so več ali manj neznana in težje razumljiva. Ker so na ta način vsi Detelovi spisi lahko razumljivi in vsakemu dostopni, jih bodo gotovo rade kupile tudi Vigrednice, ker je Detela eden najboljših naših pripovednikov. Zelo toplo priporočamo.

Današnji »Vigredi« je priložena vprašalna pola, ki naj jo vse Vigrednice izpolnijo in kot pismo pošljejo na uredništvo ali upravo »Vigredi«, Ljubljana, Masarykova, 12, vsaj

do 15. AVGUSTA.

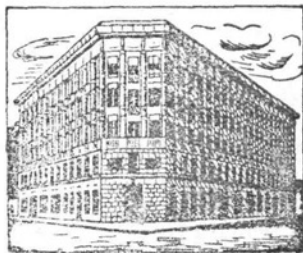
Od teh odgovorov je odvisno, kakšna bo »Vigred« leta 1937. Zato naj bi se vsaka Vigrednica, ki želi katerekoli izpremembe, poslužila te vprašalne pole in izrazila vse svoje želje glede »Vigredi« in priloge.

Velika družina Vigrednic nas je in zato je potrebno, da vsaka izmed nas prispeva k svojemu edinemu katoliškemu listu, da bo po vsebini in obliki tak, da nam bo v veselje, čast in ponos ter v tisto korist, ki je moremo in smemo pričakovati od dobrega katoliškega lista.

Na podlagi teh odgovorov se bo v začetku septembra na širši seji določilo glede oblike in vsebine »Vigredi« za 1937 in njene priloge.

Vigrednice, na delo za svoj list!

Ako gre
za zavarovanje
pride v poštev le

LASTNA PALAČA

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

LJUBLJANA; Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi;
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možno-
stih; posmrtniško zavarovanje »KARITAS«.

Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši
domači slovenski zavarovalnici.

»DEKLIŠKI ODER«

V založništvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo
nastopne igre z ženskimi vlogami:

II. ZVEZEK:

PASTORKA. Drama v petih de-
janjih.

SESTRI. Božična slika v enem
dejanju.

ŽIVELA TELOVADBA! Vese-
loigra v enem dejanju. Ce-
na Din 12.—.

III. ZVEZEK je posvečen materin-
skemu dnevu in vsebuje 19 dekla-
macij za materinski dan in kratke
prizorčke:

**POTRPETI JE TREBA Z
OTROKI**

PISMO

MATERIN ZAKLAD

MOČNA MATI

MATERINSKA LJUBEZEN

Cena Din 10.—.

IV. ZVEZEK: vsebuje 5 daljših in
krajših iger, namreč:

ZA SREČO. Igra v treh dej.

ANGELA. Božična igra v petih
slikah.

URE NA RAZPOTJU. Prizor
za Silvestrov večer.

PAMET JO JE SREČALA.
Burka v treh dejanjih.

KAKOR VIDITE... Veseloigra
v štirih slikah. Cena Din 16.

V. ZVEZEK:

SV. ELIZABETA. Igra v petih
dejanjih. Cena Din 7.—.

VI. ZVEZEK vsebuje tri igrice:

ZADOVOLJNOST OSREČUJE.
Božična igra v enem dejanju.

GOBAVKA. Misijonska igra.

PRED JASLICAMI. Božična
igra v dveh dejanjih. Din 7.

LJUDSKA POSOJILNICA

V LJUBLJANI r. z. z neom. zavezo

Ljubljana — Miklošičeva 6, v lastni palači,

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri.

NOVE vsak čas razpoložljive VLOGE obrestuje po 3%.